

STICHTING NATIONAAL MUSEUM VAN WERELDCULTUREN

VERANTWOORDING 2019

Inhoudsopgave

BESTUURSVERSLAG	3
Directieverslag	3
Verslag Raad van Toezicht.....	16
Prestatiegegevens.....	21
JAARREKENING 2019	24
Balans per 31 december 2019 na resultaatbestemming	25
Categoriale exploitatierekening	26
Toelichting	
Categoriale en functionele exploitatierekening 2019	27
Kasstroomoverzicht 2019	28
Grondslagen voor de financiële verslaggeving	29
Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling	31
Toelichting op de balans per 31 december 2019	34
Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	44
Toelichting op de categoriale exploitatierekening over 2019	45
Toelichting op de functionele exploitatierekening over 2019	55
OVERIGE GEGEVENS.....	57
CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT	58

DIRECTIEVERSLAG 2019

Het Nationaal Museum van Wereldculturen (NMVW), gevestigd te Leiden op de Steenstraat 1, is een stichting met als doel huidige en toekomstige generaties inzicht te geven in de geschiedenis en ontwikkeling van niet-westerse culturen. De drie musea die samen het NMVW vormen, Tropenmuseum, Afrika Museum en Museum Volkenkunde, zijn musea over mensen, die willen inspireren tot meer wereldburgerschap en daarmee bijdragen aan een betere wereld. Sinds 1 mei 2017 is het Wereldmuseum Rotterdam als partner verbonden aan het NMVW op basis van een in een samenwerkingsovereenkomst vastgelegde personele unie op het gebied van bestuur, management en toezicht. De twee stichtingen delen naast de collectie ook dezelfde missie.

De jaarrekening 2019 van de Stichting Nationaal Museum van Wereldculturen volgt de door het ministerie van OCW voorgeschreven methodiek, vastgelegd in het 'Handboek Verantwoording Cultuursubsidie Instellingen 2017-2020', kortweg het 'handboek'.

Algemeen beleid 2019

Het jaar 2019 stond onder meer in het teken van de voorbereidingen op de nieuwe cultuurplanperiode 2021-2024. Daartoe reflecteerden we op thema's als de missie en visie van onze musea, hun maatschappelijke relevantie, onze visie op diversiteit en inclusie, onze positie voor wat betreft de omgang met koloniaal erfgoed. Ook ontwikkelden we nieuwe plannen op het gebied van tentoonstellingen, publieksprogrammering, educatie, kennisontwikkeling en collectiebeheer. De resultaten van deze exercitie zullen samen komen in ons nieuwe meerjarenbeleidsplan dat we in 2020 zullen afronden.

Tropenmuseum, het Afrika Museum en Museum Volkenkunde trokken in 2019 gezamenlijk 418.750 bezoekers. Het Tropenmuseum verwelkomde 223.475 bezoekers in 2019. Een groei van ruim 6% ten opzicht van het jaar ervoor. Daarmee gaat 2019 voor het Tropenmuseum de boeken in als het best bezochte jaar tot nu toe. Het Afrika Museum ontving 55.339 bezoekers, een daling ten opzichte van de jaren daarvoor. Deze daling was niet onverwacht, omdat het museale aanbod gedurende een groot deel van het jaar beperkt was vanwege de verbouwing en herinrichting van de tentoonstellingszalen. Museum Volkenkunde trok 139.936 bezoekers, iets minder dan we hadden verwacht en mogelijk een gevolg van het feit dat een aantal collega-musea in Leiden in 2019 heropenden na lange periodes van verbouwing.

Een feestelijk hoogtepunt in 2019 was de opening van *Inspirerend Afrika*, de nieuwe semipermanente tentoonstelling in het Afrika Museum. Met deze vernieuwde presentatie wil het Afrika Museum de kennis van bezoekers over het continent Afrika verbreden en verdiepen. De tentoonstelling werpt licht op de culturele diversiteit van het rijke continent Afrika en vertelt over de gelaagdheid in de relaties tussen Nederland en Afrika. Hiermee proberen we wederzijds begrip te stimuleren en stereotypen en vooroordelen weg te nemen. De opening van deze tentoonstelling werd vooraf gegaan door een workshop van ons Research Centre for Material Culture (RCMC) waarin kunstenaars, schrijvers, ontwerpers, wetenschappers en conservatoren uit Afrika en de Diaspora samen in gesprek gingen over de geschiedenis en toekomst van de wereldwijde representatie van Afrika. De opening van *Inspirerend Afrika* markeerde een mijlpaal in de vernieuwing van het Afrika Museum, waarin we niet alleen het gebouw transformeren tot een museum volgens de hedendaagse standaarden maar ook de inhoud wijzigen in een meer dynamische, eigentijdse en interactieve presentatie van het continent Afrika.

In oktober 2018 stelde de Congregatie van de Heilige Geest, eigenaar van het gebouw en de terreinen van het Afrika Museum, ons op de hoogte van hun voornemen om over te gaan tot de verkoop van hun bezittingen in Berg en Dal. We hebben begrip voor de overwegingen van de Congregatie. Begin 2019 kwamen wij met de Congregatie verlenging van de huurovereenkomst tot en met 30 juni 2025 overeen, waarmee wij huurzekerheid hebben voor de huidige en de volgende cultuurnotaperiode (2021-2024). De Congregatie heeft in 2019 het verkoopproces ingezet. In 2020 is gebleken dat dit niet heeft geleid tot een voor de Congregatie bevredigende uitkomst. Zij beraadt zich momenteel op deze nieuw ontstane situatie. In afwachting van verdere vorderingen zal ook het museum zijn positie bepalen.

In oktober opende vlak voor de herfstvakantie een nieuwe tentoonstelling in Tropenmuseum Junior (TMJ). Elke 3,5 jaar maakt het Tropenmuseum een geheel nieuwe thematische editie van TMJ. In deze editie staat Suriname centraal. In *Sabi Suriname* komen jonge bezoekers veel te weten over de band tussen Suriname en Nederland en hoe Suriname met de wereld is verbonden. Ze komen in aanraking met echte objecten en ontdekken onder andere de Surinaamse keuken. TMJ is in de afgelopen 45 jaar zowel nationaal als internationaal een sterk merk geworden. Het is als kindermuseum een vast onderdeel van het museale

aanbod van het Tropenmuseum in een eigen ruimte (450m²). Door de week ligt de focus op schoolgroepen en in het weekend en vakantieperiodes op families. De bezoekers worden in groepen persoonlijk begeleid door medewerkers, veelal afkomstig uit de cultuur die in de editie centraal staat, in dit geval Suriname. Met *ZieZo Marokko* (2015-2019) heeft TMJ de meest succesvolle editie uit zijn geschiedenis achter de rug. Ruim 150.000 mensen hebben in 3,5 jaar deze tentoonstelling bezocht en aan de programma's meegedaan. TMJ is jaarlijks goed voor circa 19 à 20% van de bezoekers van het Tropenmuseum.

Het jaar 2019 zag ook de publicatie van ons beleidskader *Framework for claims for the return of cultural objects* – kortweg ons restitutiebeleid. De afgelopen jaren was er sprake van een groeiend internationaal maatschappelijk debat over de omgang met koloniale erfgoedcollecties. Los van deze toenemende discussie werd het NMVW zo nu en dan geconfronteerd met claims op de repatriëring van objecten. Daarover werd dan op een *case-to-case* basis advies uitgebracht aan de Minister van OCW, aangezien de Staat eigenaar is van onze collectie. Een consequent beoordelingskader voor zulke claims ontbrak echter nog. Het praktische beleidskader zoals we dat in 2019 publiceerden identificeert hoe we voortaan te werk gaan om tot advies aan de Minister te komen, en definieert de principes waarop een claim op repatriëring van een object beoordeeld wordt. Bij het ontwikkelen van het beleidskader hebben we nationale en internationale (museum)professionals geconsulteerd. Inmiddels heeft Minister van Engelshoven een landelijke adviescommissie ingesteld. Deze commissie heeft de opdracht een toekomstperspectief te schetsen voor de omgang met collecties met een koloniale context. De minister heeft de commissie ook gevraagd koloniale objecten in het beheer van Nederlandse musea te inventariseren en de stand van herkomstonderzoek naar deze objecten in beeld te brengen.

Een andere belangrijke ontwikkeling voor NMVW vond plaats tijdens de Week van het Digitaal Erfgoed. Hier presenteerden we een nieuwe tool waarmee onderzoekers of anderszins geïnteresseerden collectiegegevens en thesaurustermen kunnen downloaden. Zo zijn we in staat om onze collecties te verbinden aan collecties van andere erfgoedinstellingen. Om deze *Linked Open Data* aan te kunnen bieden koppelden onze registrators 13.500 objecttrefwoorden, categorieën, geografische/ culturele / religieuze termen, materialen en technieken aan een permanent ID uit internationaal gebruikte terminologiebronnen. Het aanbieden van onze collectie als *Linked Open Data* sluit aan op de opdracht die het Ministerie in 2015 aan de erfgoedsector gaf om een infrastructuur te ontwikkelen om collecties online te verbinden en beter vindbaar te maken.

In 2019 werkte Museum Volkenkunde intensief samen met het Linden-Museum in Stuttgart ten behoeve van de coproductie van de iconische tentoonstelling *Azteken*. Het uitgangspunt hierbij was het flinke aantal objecten dat voor de eerste keer het archeologische museum van Mexico verliet voor deze rondreizende tentoonstelling. Na Stuttgart zal de tentoonstelling doorgeplaatst worden naar het Weltmuseum in Wenen alvorens de expositie in februari 2021 in Museum Volkenkunde in Leiden te zien zal zijn. Er waren nog veel meer samenwerkingen te noteren. Als onderdeel van ons missiepartnership met *Tony's Chocolonely* lanceerden we een Cacao Fietstour: een tour door Amsterdam die de deelnemers langs historische beelden en gebouwen in de havens, grachten en parken van Amsterdam bracht die verbonden zijn met de (historische) cacao-handel en Nederlands slavernijverleden. In samenwerking met *Dopper* was tijdens de zomer 's werelds allereerste *Oceanic Plasticarium*, een kubus gevuld met 3000 liter plastic soep, te zien in de Lichthal van het Tropenmuseum. Op het platform *voordekunst.nl* lanceerden we met succes onze eerste *crowdfunding* campagne voor de restauratie van het vorig jaar verworpen kamerscherm van Kawahara Keiga, een topstuk in de Japan collectie van Museum Volkenkunde.

Naast de productie van alle tentoonstellingen en publieksprogrammering en de uitvoering van onderzoek en collectiebeheer werd er in 2019 ook hard gewerkt aan de interne organisatie. Als gevolg van de resultaten van het medewerkerstevredenheidsonderzoek (MTO) in 2018 ontwikkelden we in 2019 een actieplan voor verbeteringen van interne processen en de bevordering van onderlinge samenwerking. Het actieplan werd besproken met en goedgekeurd door de Ondernemingsraad en geïmplementeerd door een MTO werkgroep met daarin medewerkers van alle verschillende afdelingen en locaties van het NMVW. In het kader van het actieplan startten we in 2019 ook een trainingsprogramma voor medewerkers op dat was gericht op het geven en ontvangen van feedback. In 2020 zullen we een ontwikkel- en opleidingsplan voor medewerkers afronden en in werking stellen. Dit alles is erop gericht om NMVW te bestendigen als een organisatie waar het fijn werken is.

Financiële positie

Het jaar 2019 is afgesloten met een negatief resultaat na bestemming van € 258.420,-. Begroot was een negatief resultaat na bestemming van € 263.000,-. Het negatieve resultaat is ten laste gebracht van de algemene reserve. Tot en met het boekjaar 2018 werden de resultaten na bestemming verdeeld over de algemene reserve en het bestemmingsfonds OCW overeenkomstig de voorgeschreven verdeelsleutel. Met ingang van het boekjaar 2019 is de verplichting tot het vormen van een bestemmingsfonds OCW vervallen. Het reeds binnen deze BIS periode gevormde bestemmingsfonds OCW ad € 199.445,- is derhalve vrijgevallen ten gunste van de algemene reserve. De algemene reserve bedraagt hierdoor eind 2019 € 2.412.627,-. Dit blijft onverminderd een punt van aandacht, want deze omvang bevindt zich nog steeds aan de onderkant van de bandbreedte waartussen het vrije vermogen (algemene reserve) zich zou moeten bevinden. We hebben deze bandbreedte vastgesteld bij een interne analyse naar de streefhoogte van het vrije vermogen. Hierbij is rekening gehouden met organisatierisico's, sectorvergelijking en de financieringsfunctie van dit vermogen.

De solvabiliteit van het NMVW is 0,47 en de liquiditeit komt per ultimo 2019 uit op 3,85. Hoewel deze cijfers een solide financiële positie weergeven, vraagt de omvang van de vrij besteedbare algemene reserve zoals gezegd aandacht. Een aanzienlijk deel van het vermogen, te weten € 6.381.344,-, is ondergebracht in bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen met geormerkte bestemming. De bestemmingsreserve buitenmuseum ad € 988.154,-, de vervangingsreserve bedrijfsinstallaties ad € 836.952,-, het bestemmingsfonds huisvesting OCW ad € 644.874,-, het bestemmingsfonds Liefkes ad € 938.763,- en het bestemmingsfonds masterplan Tropenmuseum ad € 2.680.096,- zijn hiervan de grootste. Met betrekking tot het Liefkesfonds kan nog gemeld worden dat het legaat waaruit dit fonds is gevormd deels in de vorm van een effectenportefeuille aan het museum werd overgedragen. Een positief beleggingsresultaat komt ten goede aan het bestemmingsfonds, net als een eventueel negatief resultaat ten laste van dit bestemmingsfonds zou komen. Het fonds staat in dat opzicht dan ook buiten de exploitatie van het museum en het museum loopt geen risico's die de algemene reserve zouden kunnen belasten. Het museum hanteert een defensief beleggingsprofiel. In 2019 was er een positief netto resultaat van € 97.102,-.

De zgn. Functionele Exploitatierkening zoals die conform het handboek OCW is opgesteld, rekent de verschillende baten en lasten toe aan de publieksfunctie van het museum, de collectiefunctie en het algemeen beheer. Hiermee wordt inzichtelijk gemaakt in welke mate de subsidie die door het Ministerie voor de betreffende categorie wordt verstrekt, afdoende is voor de betreffende functie. In 2019 blijkt het NMVW een bedrag van € 2,6 miljoen tekort te komen op de collectiefunctie. Dit laat zich deels verklaren door het gegeven dat het Ministerie in diens bekostiging voor de collectiefunctie geen bedrag heeft opgenomen voor de huisvesting van de collectie in Berg en Dal en in Amsterdam. De reden hiervoor is dat het Ministerie dat alleen bereid is te doen voor huisvesting in panden die eigendom zijn van hetzij het museum zelf hetzij van het Rijk. Tegen deze in onze ogen onredelijke methodiek stelde het museum eerst een bezwaarprocedure in, en daarna volgde in 2017 de gang naar de bestuursrechter, beiden helaas zonder het door ons gewenste resultaat. Gevolg is dat de Functionele Exploitatierkening ook dit jaar weer laat zien dat het NMVW diens wettelijke taken uit hoofde van de collectiefunctie in feite bekostigt ten laste van de exploitatie.

De vergaande bestuurlijke samenwerking met het Wereldmuseum Rotterdam vertaalt zich in een financiële relatie tussen de beide stichtingen. Immers, kernpunt van de samenwerking is de dienstverlening vanuit het NMVW aan het Wereldmuseum, die is gebaseerd op de in 2017 aangegane samenwerkingsovereenkomst. In deze samenwerkingsovereenkomst zijn de specifieke functies aangegeven die in het kader van de samenwerking ook werkzaam zullen zijn voor het Wereldmuseum. Dit betreft met name het management, enkele ondersteunende functies, de conservatoren en het online-team. Voor elke functie is een percentage van de loonkosten afgesproken dat door NMVW wordt doorbelast aan het Wereldmuseum.

Op 29 november 2016 werd door OCW een subsidie ad € 500.000,- verleend (kenmerk 1095374) aangaande de integratie van het Wereldmuseum. In 2019 werden hiervoor de laatste activiteiten verricht. Dankzij deze subsidie werd de ontwikkeling van een nieuw educatief programma, het coderen van de collectie en de verbouwing van de tentoonstellingszalen mede mogelijk gemaakt.

Het verloop van de aanwending van de subsidie is in de jaarrekening nader toegelicht.

Continuïteit

De subsidieaanvraag die het NMVW voor de BIS-periode 2017-2020 indiende werd positief beoordeeld door zowel Raad voor Cultuur als het ministerie, waardoor de continuïteit tot en met 2020 is gewaarborgd.

Met de wijziging van de *Regeling beheer Rijkscollectie en subsidiëring van museale instellingen* met een wettelijke taak vervalt de verplichting om iedere vier jaar een subsidieaanvraag in te dienen. Met deze wijziging is de continuïteit van het NMVW vanaf 1 januari 2021 verder verstevigd.

Bij het opstellen van dit jaarverslag is inmiddels duidelijk geworden dat het COVID-19 een grote impact heeft op de samenleving en ook op het functioneren van het museum. Het museum is in ieder geval gesloten van vrijdag 13 maart tot en met 1 juni. Het museum volgt de berichtgeving vanuit het Rijk op de voet en handelt naar de richtlijnen die worden voorgeschreven. Het is nu gissen naar hoe lang het museum gesloten blijft en wat daarna de impact is op de bezoekersaantallen en inkomsten. Er worden verschillende scenario's opgesteld met bijbehorende maatregelen om de kosten en baten zoveel mogelijk in evenwicht te houden. De flexibiliteit die het museum heeft in de programmering en in de inzet van arbeidskrachten, zal in alle scenario's een belangrijke rol spelen. De directie heeft het vertrouwen dat de medewerkers van NMVW de uitdagingen die voorliggen positief en succesvol zullen oppakken. De financiële positie van NMVW is voldoende solide om deze tijdelijke sluiting op te vangen.

Organisatiestructuur

De interne organisatiestructuur en het personeelsbestand zijn afgestemd op de omvang van de activiteiten van het museum. De organisatiestructuur is ongewijzigd. De organisatie is in omvang ongeveer gelijk gebleven en bedroeg 141 fte per ultimo 2019 (2018 142 fte). Het aantal medewerkers met een arbeidsovereenkomst met het NMVW nam wel toe: van 193 in 2018 naar 202 per ultimo 2019.

Begroting 2019

Op 18 december 2019 werd de begroting voor het jaar 2020 door de Raad van Toezicht geaccordeerd. Hieronder wordt de begroting op hoofdlijnen weergegeven:

Bedragen (x € 1000,-)

Totaal eigen inkomsten	€	6.294	
Totaal structureel subsidie OCW	€	18.249	
Totaal structureel gemeente	€	215	
Incidentele publieke subsidies	€	244	
Totale Baten	€		25.002
Personeelslasten	€	10.355	
Huisvestingslasten	€	7.439	
Afschrijvingen	€	1.481	
Aankopen	€	90	
Overige lasten	€	6.833	
Totale Lasten	€		26.197
Saldo gewone bedrijfsuitoefening	€		-1.195
Saldo rentebaten/ -lasten	€		0
Resultaatbestemming	€		1.075
Resultaat na bestemming	€		-120

Een kwalitatieve beschrijving van de verrichte activiteiten 2019

Tentoonstellingen

Met onze tentoonstellingsprogrammering behandelden we ook in 2019 weer een spectrum aan onderwerpen die samen wereldburgerschap uitdragen en een open blik op de wereld stimuleren. Naast de relevantie en maatschappelijke betekenis blijft ook de esthetiek en verwondering een belangrijke rol spelen in hoe we onze tentoonstellingen ontwerpen. We beogen met onze presentaties zowel het hoofd als het hart van de bezoeker te raken.

Museum Volkenkunde – Leiden

Tot en met 26 juni was in Leiden *Bali: welcome to paradise?* te zien, die zowel de prachtige cultuur van Bali laat zien als de schaduwkant van het eiland als gevolg van massatoerisme en de (plastic) vervuiling. Deze tentoonstelling werd opgevolgd door de tentoonstelling *Helende Kracht: winti, sjamanisme en meer*. Deze tentoonstelling ging over wereldwijde genezingsstradities. Bezoekers maakten kennis met een afwisseling van hedendaagse kunst en oude objecten uit de collectie zoals buidels vol geneeskrachtige stoffen, betekenisvolle sieraden, sjamanenmantels en amuletten uit de hele wereld. Daarnaast kwamen in de tentoonstelling zes

ritueel specialisten aan het woord door middel van interviews waaronder een heks, een winti-priesteres en een sjamaan, waarin zij vertelden over hun werk en hun connectie met objecten uit de museumcollectie. Ook in 2019 presenteerden we de zogenaamde 'galerij-tentoonstellingen'. Deze kleinere tentoonstellingen hebben als doel om meer objecten uit onze depots aan het publiek te tonen. Op 25 april openden we in klein gezelschap de tentoonstelling *Most Wanted* over de opvallende populariteit van criminaliteit in de populaire cultuur. Bij de totstandkoming van deze tentoonstelling werd nauw samengewerkt met de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO), die tijdens de opening ook het gelijknamige boek presenteerden.

Tropenmuseum – Amsterdam

Tot 1 september was in Amsterdam nog de tentoonstelling *Bitter Chocolate Stories* te zien waarna deze doorreisde naar het Afrika Museum in Berg en Dal. De tentoonstelling *Heden van het Slavernijverleden*, welke in 2017 werd geopend was ook in 2019 nog het hele jaar te bezoeken. *Heden van het Slavernijverleden* vormt een opmaat naar de nieuwe vaste presentatie *De Erfenis* die in 2021 zal worden geopend en de huidige vaste opstelling over het koloniale verleden zal vervangen. Tot en met 1 september was de tentoonstelling *Cool Japan* te zien, deze presentatie was zowel in Leiden in 2017 als in Amsterdam in 2018 en 2019 een echte publieksfavoriet. Op 14 februari openden we onder grote belangstelling de tentoonstelling *Verlangen naar Mekka*. Aan de hand van bijzondere objecten en persoonlijke verhalen van Nederlandse pelgrims werd de bezoeker in deze tentoonstelling meegenomen op bedevaart naar Mekka. *Verlangen naar Mekka* gaf een uniek inzicht in de hadj, de belangrijkste islamitische bedevaart, waar jaarlijks miljoenen mensen aan deelnemen, waaronder duizenden Nederlanders. In de tentoonstelling waren meer dan 300 aansprekende objecten en kunstvoorwerpen bij elkaar gebracht uit voornamelijk islamitische kunstcollecties. De tentoonstelling werd genomineerd voor de European Museum Academy Award 2019. Op 10 oktober opende de tentoonstelling *What a Genderful World*. Deze tentoonstelling gaat over mannelijkheid en vrouwelijkheid en alles daar tussen in. Het bevraagt de bezoekers over gedrag, macht en onderlinge verhoudingen. Objecten, foto's, films en andere interactives maken de bezoeker zich ervan bewust hoe mannelijkheid en vrouwelijkheid in de wereld worden beleefd. Op 10 oktober was bovendien de opening van *Sabi Suriname* in Tropenmuseum Junior. Verderop in dit verslag wordt uitgebreider teruggekeken op de activiteiten en het bereik van deze kindertentoonstelling.

Afrika Museum – Berg en Dal

Tot en met 2 juni was de tentoonstelling *Sieraden: makers en dragers* nog te zien in Berg en Dal. De tentoonstelling toonde meer dan 1.000 bijzondere objecten van goud, zilver, kralen en natuurlijke materialen. Op 12 juli opende de tentoonstelling *Fashion Cities Africa* in Berg en Dal. Deze tentoonstelling geeft een frisse blik op de creatieve scene die vandaag de dag in grote Afrikaanse steden te vinden is. De tentoonstelling was eerder te zien in het Tropenmuseum maar komt in de tentoonstellingsruimte van het Afrika Museum nog beter tot zijn recht. Op 12 oktober werd de tentoonstelling *Bitter Chocolate Stories* in samenwerking met *Tony Chocolonely* geopend. Deze tentoonstelling omvat portretten van tien kinderen en hun schrijvende verhalen over kinderarbeid in de cacao-industrie. Naast deze tijdelijke tentoonstellingen openden we op 29 november de nieuwe semipermanente opstelling van het Afrika Museum *Inspirerend Afrika* waar we eerder in dit verslag al over schreven.

NMVW buiten de eigen muren

Met het unieke model van het doorplaatsen van tentoonstellingen bereiken we meer publiek, niet alleen op de eigen locaties maar ook internationaal. Zo opende op 17 oktober de derde versie van *Cool Japan*, ditmaal in het Museum aan de Stroom (MAS) in Antwerpen. Het concept, de storyline, de bruiklenen en props, de vormgeving en scenografie, AV en *graphics* zijn allemaal een op een overgenomen, maar de historische collectie is voor een deel vervangen door eigen Japanse objecten van het MAS. Met het Linden-Museum in Stuttgart co-produceerden we een grote *Azteken* tentoonstelling, die in 2021 in Museum Volkenkunde in Leiden te zien zal zijn.

Ook met onze publieksprogrammering zijn we buiten de museummuren actief. Op 1 juli waren we weer present op het Ketu festival in het Oosterpark in Amsterdam met een stand en een programma over de sporen van het slavernij en koloniale verleden in het heden. Op 23 juni opende bij Imagine IC de gezamenlijk geproduceerde tentoonstelling *Saya en Koto: lagen van stof en van tijd* over deze Caribische klederdracht waarmee Surinamers en Antillianen communiceren hoe zij zich voelen en vertellen over hun familiegeschiedenissen. Op 22 september presenteerde het Afrika Museum een speciaal locatieprogramma tijdens de *Nijmeegse Kunstnacht*. Ook pakten we de samenwerking met het Javakwartier in Amsterdam weer op en organiseerden we voor de zomer een aantal *Foodtours* in de Javastraat. In de lobby van het Hotel

Jakarta, het 'groenste' hotel van Nederland op het Java-eiland in Amsterdam, toonden we een nieuwe selectie werken uit onze collectie.

Educatie en randprogrammering

Het nieuwe NMVW onderwijsaanbod voor het schooljaar 2019-2020 werd in september in brochures en online verspreid onder het primair onderwijs (PO) en voortgezet onderwijs (VO). Er is een aansprekend aanbod ontwikkeld met diverse thema's en verschillende werkvormen. Het NMVW-aanbod heeft meer focus gekregen en bestaat uit 36 programma's voor het PO en 38 voor het VO. Kenmerkend is onze zintuigelijke aanpak, veel activerende opdrachten en het stimuleren van kritisch denken en creativiteit. Het aanbod bij Museum Volkenkunde is gecentreerd rond de acht cultuurgebieden in de vaste opstelling en sluit het meeste aan bij de programmalijs *Iconen van de wereld*. Bij het Tropenmuseum en het Afrika Museum staan de programmalijs *Wereldwijde verbindingen* en de *Kunst van het leven* meer centraal. Op alle locaties is meer aanbod rondom kolonialisme en slavernij. Tropenmuseum lanceerde daarnaast in september het nieuwe landelijke online lespakket *Slavernij niet voorbij*. Met dit gratis onderwijsprogramma, ontwikkeld met financiële steun van de *Chocolonely Foundation*, kunnen leerkrachten in heel Nederland lessen geven over slavernij en hedendaags racisme.

Naast het onderwijsaanbod was er in 2019 ook sprake van een uitgebreid vakantie-aanbod bij alle drie de musea. De inhoudelijke thema's van dat aanbod sloten veelal direct aan op de tentoonstellingen. Zo was er het Afrika Museum aanbod rond *Sieraden* (voorjaarsvakantie), *Bouwen met bamboe* (meivakantie) en rond *Fashion Cities Africa* (herfstvakantie). In de zomervakantie werd een programma in het buitenmuseum aangeboden waar bezoekers konden ontdekken hoe ze met natuurlijke materialen konden bouwen en verven. In Museum Volkenkunde was er aanbod rond *Bali* (voorjaarsvakantie en meivakantie) en werd er in de zomervakantie een onbegeleide familietour *Reis door de wereld* in 80 minuten georganiseerd. In het Tropenmuseum waren er programma's rond *Manga* (meivakantie) en *Arcade Games* (zomervakantie) in het kader van de *Cool Japan* tentoonstelling. Voor het vakantieaanbod werkte we samen met diverse culturele partners. Zo waren er voorleesochtenden in het kader van het *Chinees Nieuwjaar* in educatieve ruimte *Feest! Wereldwijd* in het Tropenmuseum, die in 2018 tot stand kwam in samenwerking met Museum Catharijneconvent. In de voorjaarsvakantie stond deze ruimte in het teken van *Braziliaans Carnaval*. Daarna werd het *Feest!*-paviljoen omgebouwd naar het Suikerfeest (Eid el Firt) met nieuwe creatieve activiteiten. Het publieksprogramma bestond in 2019 uit verschillende grote evenementen en een aantal kleinere programma's. In Museum Volkenkunde werden een aantal weekendspecials rondom de *Bali* tentoonstelling en themadagen aansluitend op *Helende Kracht* en de jaarlijks terugkerende *Wereldfair* georganiseerd. De *Leidse Museumnacht* op 18 mei trok 2.400 bezoekers. In het laatste weekend van januari vonden de *Djoser Reizigersdagen* plaats en op 2 november was in Museum Volkenkunde de *Djoser familiedag*; beide evenementen blijven populair.

In het Afrika Museum vond traditioneel het *Africa Now Festival* plaats op Hemelvaartsdag met bijna 3.000 bezoekers (ruim 600 meer dan de voorgaande jaren) en organiseerden we de alweer elfde editie van het *Keti Koti Festival*. Het *Keti Koti* festival werd dit jaar goed bezocht, we ontvingen 4.500 bezoekers, ruim de gestelde doelstelling. Aansluitend op de tentoonstelling *Fashion Cities Africa* werd er een *FashionLab* geopend in het Atrium van het museum waar bezoekers aan de slag konden met mode, identiteit en fotografie. In december opende het Afrika Museum zijn deuren voor het *Lichtfeest*.

In het Tropenmuseum vond in het eerste weekend van februari het publieksevenement *Dutch Design meets Cool Japan* plaats. In maart was er het publieksevenement *Heartbreak Hotel* waarbij de wereldwijde omgang met liefdesverdriet centraal stond. Op 5 mei organiseerden we in samenwerking met *Vrijheidstour* een Vrijheidsiftar waar we de verbinding legden tussen Bevrijdingsdag en de start van de Ramadan. Sprekers en performers met een Joodse ofwel Arabische/Moslim achtergrond keken in de Lichthal samen met 200 dinergasten over symbolische muren heen. Op 16 juni stonden we tijdens de *Mekka special* stil bij de Hadj, de Islamitische bedevaart. In het kader van de *Maand van de Geschiedenis* en de *Black Achievement Month* organiseerde het Tropenmuseum in samenwerking met IHLIA LGBT Heritage rondleidingen door de tentoonstelling *What a Genderful World*. Op 12 september werd de Amerikaanse gerenommeerde auteur Colson Whitehead in het Tropenmuseum geïnterviewd door Aldith Hunkar. Dit avondprogramma, in samenwerking met *Brainwash* en *The Black Archives* ging over de blinde vlekken in de geschiedenis, beïnvloeding van de geschiedschrijving door middel van fictie en het belang van empathie. Op 2 november kwamen meer dan 5.000 bezoekers naar het Tropenmuseum voor de Museumnacht. De programmareeks *Ongemakkelijke Gesprekken* kreeg in 2020 zijn vervolg. Dit is een serie interactieve programma's over culturele botsingen en taboes, geen lezingen of debatten maar bijeenkomsten waarbij de bezoekers met elkaar in gesprek gaan. In 2019 waren de thema's als volgt: 'Ben ik wel bruin genoeg? (om mee te praten over diversiteit)?', 'Gefascineerd door Poetin, Erdogan & Trump? – over de kracht van macht en verschuivende

machtsstructuren', 'Twee culturen op een kussen...wat slaapt daartussen? – over de uitdagingen binnen een gemengde relatie', 'Waarom zou je nu op bedevaart gaan? – want voor wie doe je het nu eigenlijk', 'Kan de ooeivaar jou niet vinden ofzo?' 'Help! De Feestdagen komen er aan! – over verplichtingen, ongemakken en familie' en 'Gendervrij, iedereen blij?'.

Tropenmuseum Junior

Op 20 december 2016 is door het Amsterdams Fonds voor de Kunst (AFK) in het kader van Kunstenplan 2017-2020 een subsidie verleend van in totaal € 806.960,- ten behoeve van activiteiten van Tropenmuseum Junior (TMJ). Voor 2019 was het toegekende bedrag €210.292,-. Zoals overeengekomen met het AFK is de verantwoording hiervoor in dit bestuursverslag verwerkt.

Op 3 maart 2019 was de laatste dag van *ZieZo Marokko*, een tentoonstelling die 3,5 jaar in TMJ heeft gestaan. Met *ZieZo Marokko* werd gestimuleerd dat bezoekers de diversiteit aan verhalen en personen van Marokkaanse afkomst ontdekken, verschillen en overeenkomsten leren respecteren en zich na afloop meer verbonden voelen met de Marokkaanse cultuur. Zo wordt cultureel bewustzijn en begrip van culturele diversiteit ontwikkeld. Met *ZieZo Marokko* hadden we een aantal doelstellingen:

1. een sterke museale presentatie (incl. NMVW-collectie), met aandacht voor museale collectie en (nog onbekende) persoonlijke verhalen met een universele waarde;
2. theatrale programmering waarin beleving, activiteiten en kennisoverdracht hand in hand gaan;
3. mogelijkheid tot ongebeleid bezoek waarbij ouder-kind-betrokkenheid wordt versterkt;
4. een diepgaande inbedding in het primair en voortgezet onderwijs middels een uitgebreid lespakket;
5. inhoudelijke co-creatie en meerstemmigheid.

Deze doelstellingen zijn dankzij de opzet van de tentoonstelling en programma's naar onze overtuiging ruimschoots behaald.

Het Marokkaanse consulaat in Utrecht heeft na beëindiging van de tentoonstelling een deel van *ZieZo Marokko* overgenomen, waaronder 5.500 exemplaren van ons foto- en verhalenboek *Mijn opa de trekvogel* om te verspreiden onder gezinnen met Marokkaanse achtergrond. Een deel van de riad is overgenomen door het Tegelmuseum.

Personeel

De *ZieZo Marokko* looptijd van 3,5 jaar bleek voor de tentoonstellingsmedewerkers te lang qua spanningsboog. We hebben daarom besloten om voor onze nieuwe tentoonstelling *Sabi Suriname* tussentijds nieuwe teams te werven en trainen, ook om zo aan meer medewerkers mogelijkheden voor talentontwikkeling te kunnen bieden. In 2019 werden 14 nieuwe tentoonstellingsmedewerkers (Surinaamse Nederlanders) geselecteerd die in juni en het najaar zijn getraind.

Sabi Suriname

Vanzelfsprekend is in 2019 vooral gewerkt aan de ontwikkeling van het nieuwe tentoonstellingsproject. *Sabi Suriname* staat in het teken van verbinding: de verbinding tussen Nederland en Suriname, tussen verleden en vandaag, tussen kinderen en ouders en tussen museum en maatschappij. Actuele thema's als migratie, culturele identiteit en onze gedeelde geschiedenis komen aan de orde via collectie, verhalen en activiteiten. Het ontwerp werd in januari 2019 goedgekeurd en daarna gerealiseerd. Bij de tentoonstelling hebben we twee publieksprogramma's ontwikkeld (voor kinderen van 6-13 jaar en voor families), één kleuterlijn, drie onderwijsprogramma's (twee voor primair en één voor voortgezet onderwijs) en twee voorbereidende lessenseries voor het onderwijs. In verband met zelfstandig familiebezoek zijn er meer dan voorheen *interactives* ontwikkeld. *Sabi Suriname* werd in oktober 2019 feestelijk geopend, niet als 'venster op de wereld', of als tentoonstelling, maar als een bijzondere ontdekking van een ondergronds depot, een onbekende wereld, diep onder de grond (-7), waar voorwerpen kunnen praten.

Toelichting op kwantitatieve gegevens TMJ

TMJ heeft met *ZieZo Marokko* (2015-2019) de meest succesvolle editie uit haar 45 jarige geschiedenis gerealiseerd. De doelstellingen zijn ruimschoots overtroffen: *ZieZo Marokko* trok 154.947 bezoekers; bijna 30% kwam uit het onderwijs: 42.740. Dit betekent dat TMJ ca. 20 % van de bezoekers van het Tropenmuseum trekt.

Gedurende de looptijd van *ZieZo Marokko* (2015-2019) voerden we het familieprogramma 2.833 keer uit, het juniorprogramma 618 keer. We boden 592 schoolprogramma's aan het primair onderwijs, 508

schoolprogramma's aan het voortgezet onderwijs, 29 aan het HBO en 50 aan overige groepen. Uniek is dat al deze 4.630 uitvoeringen persoonlijk werden begeleid door een team van daarvoor speciaal geselecteerde en getrainde Marokkaanse Nederlanders.

De bezoekerscijfers van TMJ voor 2019 zijn met 17.186 bezoekers vanzelfsprekend relatief laag, omdat we beperkt open waren als gevolg van de ombouw naar een nieuwe editie. *ZieZo Marokko* trok in januari en februari 1.547 leerlingen uit het onderwijs, *Sabi Suriname* trok in november en december 2.114 leerlingen.

Voor verkoop van ons educatie-aanbod hebben we duurzame samenwerking gerealiseerd met drie grote, landelijke onderwijspartners. Zowel *IPC*, *Blink Wereld* als de *DaVinci Academie* (ontwikkelaars van lesmethodieken) promoten ons museale onderwijsaanbod nu actief bij basisscholen, omdat ons aanbod zo goed aansluit bij hun lesmethodes.

Toelichting op kwalitatieve gegevens

De bezoekerswaardering van *ZieZo Marokko* werd door een extern bureau onderzocht. Het familieprogramma scoorde een 8,7 en het juniorprogramma een 9. In 2019 was het waarderingscijfer vanuit het onderwijs een 8,8. Ook *Sabi Suriname* wordt positief ontvangen. In samenwerking met Totta is een bezoekersonderzoek uitgevoerd. Bijna de helft van de ondervraagde ouders gaf een 9 of een 10. Ook kinderen gaven van een groot enthousiasme blijk met een gemiddeld rapportcijfer van 8,6. Bij de ouders en begeleiders blijkt er waardering voor het leerelement van o.a. de geschiedenis van Suriname. Maar ook interactiviteit enthousiasmeert veel ouders. Bijna iedereen gaf een 8 of hoger voor de tentoonstellingsmedewerkers (gemiddeld een 8,8). Een hoog percentage bezoekers wil de tentoonstelling aanbevelen (NPS score van 39 *Sabi Suriname* vs 26 *ZieZo Marokko*), bezoekers met een Surinaamse achtergrond scoren zelfs een NPS van 64. Maar liefst 39% van de ondervraagden heeft een niet-Nederlandse achtergrond, bij *ZieZo Marokko* was dat 26%. Het merendeel van de kinderen (86%) heeft een intentie tot herhaalbezoek. Bij de stelling over kennisverruiming ("In *Sabi* heb ik mijn kennis verruimd") is de score opvallend hoog: 83% t.o.v. *ZieZo Marokko* 60%). Ook op de stellingen "Het begrijpen van andere mensen in de wereld" en "*Sabi Suriname* heeft me geraakt" is de score opvallend hoog. Van de bezoekers komt 73% uit Noord-Holland, de leeftijden van de kinderen variëren enorm (gemiddelde leeftijd is 7,5 jaar).

- *Sabi Suriname is een tentoonstelling waar je met je gezin geweest moet zijn! De tentoonstelling geeft op een interactieve wijze de koloniale geschiedenis tussen Nederland en Suriname weer.*
(Moeder op De Kleine Ontdekker blog na een familiebezoek)
- *Een Surinaams spreekwoord luidt: 'Wan no sabi kan tron wan sabi'. Letterlijk vertaald: 'Een niet weetje kan een wel weetje worden'. En dat is precies wat er in Sabi Suriname gebeurt.*
(Parbode, Surinaams opiniemaandblad)

Internationaal presenteerden we ons in 2019 met *Sabi Suriname* op *Hands On! International* in Frankfurt, de tweejaarlijkse conferentie over inspirerend museaal aanbod voor kinderen. Ons hoofd Programma werd tijdens dit congres geïnstalleerd als lid van het internationale bestuur van *Hands On!*. Inmiddels hebben we in *Sabi Suriname* alweer diverse internationale gasten en professionals mogen ontvangen.

Relaties & Stakeholders

Vanzelfsprekend is bij een tentoonstelling over Suriname meerstemmigheid en verbinding met Surinaamse stakeholders essentieel. Een netwerk van ruim 100 experts uit Suriname en Nederland heeft bijgedragen. Dit was van belang voor expertise-deling op het terrein van muziek, voedsel, geschiedenis, feesten, slavernij, natuur en geneeskunde, allemaal aspecten die aan de orde komen. Er is in *Sabi Suriname* houtsnijwerk te zien van Aucaners en Saramaccaners (Surinaamse Marrons), een Aucaanse korjaal, muziekinstrumenten van verschillende bevolkingsgroepen en muurschilderingen waarop Surinaamse muziekiconen te zien zijn. De vier houten beelden van bekende Surinamers werden speciaal voor ons gemaakt in het Saramaccaanse kunstenaarsdorp Pikin Slee. Daarnaast tonen we natuurlijk ook museale collectie. Deze intensieve samenwerking – niet alleen inhoudelijk, maar ook in de marketing- en communicatiestrategie leidt tot een geloofwaardig en authentiek resultaat, dat ook bij bezoekers en in de pers zo wordt beleefd. Zo schreven Marketingtribune en AdFormatie: "*Tropenmuseum laat kinderen Suriname zien zonder witte brij*" en "*Van idee tot executie, je voelt dat er vanuit de generatie zelf en haar cultuur is gewerkt*" en "*Een campagne die breekt met stereotypen.*"

Toelichting op het vrijkaartenbeleid

Tropenmuseum Junior voert ten aanzien van uitgifte van vrijkaarten, het verlenen van gratis toegang en het voeren van kortingsacties hetzelfde beleid als NMVW. Volgens dit beleid ontvangen gasten in het kader van kennisoverdracht en (inter)nationale uitwisseling gratis entree. Hieronder vallen ook de leerkrachten en schoolgroepen voor *try-outs*. Het onderwijs heeft gratis toegang tot onze musea, scholen betalen alleen een bijdrage voor de programmakosten (begeleiding, materiaalkosten, etc.), voor bezoekers binnen MBO, HBO en WO verband is er een speciaal onderwijstarief voor rondleidingen en workshops. Daarnaast worden incidenteel vrijkaarten ingezet in het kader van publieksacties, voor *free publicity* en bij de afhandeling van klachten.

Wetenschappelijke functie en internationale activiteiten

Het Research Centre for Material Culture (RCMC) van het NMVW stelde in 2019 een uitgebreid programma samen van workshops, symposia en seminars. De evenementen werden georganiseerd vanuit onze drie RCMC-programmalijnen (ConnectingArts, ConnectingDiasporas en Collection Conversations). Enkele van de belangrijkste activiteiten worden hierna beschreven.

Pop-up Museum De Buurtsalon

Eind mei opende het pop-up museum *De Buurtsalon* in Amsterdam-Oost. Met *De Buurtsalon* verbonden we objecten uit onze collectie met de verhalen en ervaringen van buurtbewoners en gemeenschappen in Amsterdam-Oost om te onderzoeken hoe rituelen veranderen in de loop van de tijd en met diaspora. In het pop-up museum was een inspirerende mini-tentoonstelling *Mijn Ritueel* te zien met persoonlijke verhalen van buurtbewoners rondom rituelen. Ook werden er workshops, lezingen en rondleidingen georganiseerd en konden buurtbewoners bijdragen door het delen van hun eigen ritueel. Dit project werd medegefinancierd door de Gemeente Amsterdam Stadsdeel Oost en het VSB Fonds. Het pop-up museum was onderdeel van de programmalijn *Connecting Diaspora*.

Afterlives: Slavery & Contemporary Global Inequalities

Begin oktober hebben we in samenwerking met Het Nieuwe Instituut en het Kaapstad project *The City* (van Zahira Asmal) een (besloten) vierdaagse transnationale workshop, *Cities, Archives/Museums, Colonialism* georganiseerd. Deze workshop bracht academici, activisten en museumprofessionals uit Zuid-Afrika, Brazilië en Nederland samen om na te denken over hoe een gemeenschappelijke geschiedenis van het koloniale verleden eruit zou kunnen zien. Onderdeel van deze workshop was het publieke evenement *Afterlives: Slavery & Contemporary Global Inequalities* over het concept van moderne slavernij waarbij de aandacht uitging naar verschillende vormen van ontmenselijkende en precare arbeid. Sprekers onderzochten de relatie tussen het koloniale- en slavernijverleden en (andere) historische en hedendaagse vormen van gedwongen arbeid en ongelijkheid. De workshop en het evenement waren onderdeel van de programmalijn *Collecting Conversations*.

Beyond Representational Certainty: On the Future of the Afrika Museum

Op 29 november gingen we in het Afrika Museum in gesprek met kunstenaars, ontwerpers, schrijvers, wetenschappers en curatoren uit Afrika en de diaspora over de ontwikkeling van de nieuwe vaste opstelling in het museum en de onmogelijkheid om compleet inzicht te bieden in de geschiedenis en de hedendaagse realiteit van een groot continent. Deze workshop was onderdeel van onze voortdurende poging om ons eigen museum te herpositioneren, weg van de representatiestructuur die verweven is met een Eurocentrische kijk op het Afrikaanse continent en zijn bewoners.

Global Earth Matters

Begin december organiseerden we de tweedaagse workshop *Global Earth Matters* in Museum Volkenkunde in Leiden. Dit was een voortzetting van onze verkenning, vanuit het perspectief van het museum, van de nu dringende mondiale maatschappelijke kwestie van klimaatverandering. Deze workshop plaatste de hedendaagse discussie over de klimaatverandering in een langere geschiedenis van kolonialisme, extractie en representatie. De workshop werd gefinancierd door *Leiden Global Interactions* en werd georganiseerd in samenwerking met het Instituut voor Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie van de Universiteit Leiden.

Het RCMC ging in 2019 diverse nationale en internationale samenwerkingen aan. De samenwerking met *Imagine IC* in Amsterdam-Zuidoost concentreerde zich dit jaar op de *koto* en de *saya*, Caribische klederdracht voor zon- en feestdagen die veelvuldig te zien is in Amsterdam-Oost en waarvan er binnen de NMVW collectie maar liefst 515 gerelateerde objecten zijn opgenomen. In maart organiseerden we met *Imagine IC* een

bijeenkomst over het koto en saya-gevoel en voor de zomer opende bij *Imagine IC* de gezamenlijke tentoonstelling *Saya en Koto: lagen van stof en van tijd* over dit onderwerp. In samenwerking met het Koninklijk Instituut voor de Tropen (KIT) onderzochten we de koloniale geschiedenis van het gebouw, waar ook het Tropenmuseum is in gehuisvest, en hoe we dat verleden het beste kunnen overbrengen aan bezoekers en anders geïnteresseerden. Samen met de Universiteit Utrecht, Universiteit van Amsterdam en de Hogeschool Amsterdam onderzochten we de populariteit van en populaire cultuur rondom zogenaamde gangsters. Op basis van dit onderzoek *Popular Culture of Illegality* opende in Museum Volkenkunde een tentoonstelling en bracht het Nederlands Instituut voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) een publicatie uit. In november vond de kick-off meeting van het EU-samenwerkingsproject *Taking CARE* plaats in het Weltmuseum in Wenen, Oostenrijk. *Taking CARE* is het vervolg op de resultaten van de voorgaande EU-projecten *SWICH* (2014-2018), *RIME* (2008-2012) en *READ-ME I & II* (2007-2012). Deze eerdere projecten waren bedoeld om etnografische en wereldculturen musea te helpen hun rol en missie binnen veranderende Europese samenlevingen te bevragen. *Taking CARE* zal onder meer bijdragen aan de ontwikkeling van musea als een plaats voor ethische zorg en culturele duurzaamheid.

In 2019 deed het team van conservatoren onderzoek ten behoeve van acht nieuwe tentoonstellingen en twee nieuwe semipermanente opstellingen. In het kader van het herkomstonderzoek werden er twee herkomstonderzoekers aangenomen, een specifiek voor de Indonesische collecties en een algemeen onderzoeker. Het afdelingshoofd Conservatoren sprak over dit thema op het symposium *Roof en Restitutie: Balans en Perspectief*, georganiseerd door het NIOD. Samen met het NIOD en het Rijksmuseum startte het NMVW een pilot project naar het herkomstonderzoek voor koloniaal erfgoed en objecten. Ook in internationaal verband spraken we over de toekomst van koloniale collecties met museumdirecties uit onder meer Londen, Brussel, Geneve en Berlijn. Daarnaast verschenen collectie-gerelateerde publicaties getiteld *Balinese Treasures from the 1940s: the rediscovery of a collection* van de hand van onze conservator Insulair Zuidoost-Azië. Wekelijks ontvingen we buitenlandse delegaties voor bezoeken aan onze collectie. De onderzoekers en conservatoren van het NMVW bezochten internationale bijeenkomsten, lezingen, symposia en conferenties en namen op uitnodiging zitting in internationale comités en expert netwerken. Tot slot werden vier research fellows en een artist fellow begeleid door onze conservatoren en het RCMC.

Ondernemerschap en eigen inkomsten

Het eigen inkomsten-percentages van het NMVW bedroeg in 2019 42,2%. Hierbij worden de eigen inkomsten gedeeld door de structurele subsidies (zijnde OCW en subsidies uit gemeenten). Naast de entree-opbrengsten droegen de opbrengsten uit de museumshops, de horeca en de verhuring van zalen en overige accommodaties bij aan de inkomsten van onze musea. Deze publieksinkomsten bedroegen in 2019 € 4.085.103,-, een stijging van 3% ten opzichte van 2018.

De bijdrage uit private middelen bedroeg in 2019 € 1.532.272,- tegen € 1.327.362,- in 2018. Deze stijging is voor het grootste deel te verklaren door het resultaat uit de beleggingsportefeuille en de gerealiseerde bijdragen uit bedrijven.

Code Diversiteit en Inclusie

Op basis van onze missie en visie zijn diversiteit en inclusie integraal onderdeel van alles wat we doen. In 2019 hebben we in het kader van de voorbereidingen van het nieuwe meerjarenbeleidsplan vastgelegd wat wij onder diversiteit en inclusie verstaan. Ook hebben we vastgelegd wat we verstaan onder beleid gericht op diversiteit respectievelijk inclusie.

Diversiteit gaat over de kenmerken die worden gebruikt om individuen of groepen mensen te onderscheiden. Het gaat zowel over hoe we onszelf identificeren als hoe we worden geïdentificeerd door anderen. Onder beleid gericht op diversiteit verstaan we beleid dat gestoeld is op de specifieke kenmerken van de mensen waarop dat beleid is gericht. Onder inclusie verstaan we dat het museum een plek is waar iedereen zich gerespecteerd voelt. Onder beleid gericht op inclusie verstaan we dat we drempels proberen weg te nemen die bepaalde groepen, gemeenschappen en personen kunnen ervaren.

We hebben er voor gekozen om onze inspanningen op het gebied van diversiteit specifiek te concentreren op culturele diversiteit. Als een museum dat de culturen van de wereld toont, kunnen we hier bij uitstek het verschil maken. We erkennen dat het spectrum van diversiteit veel breder is, en daar werken we ook aan, bijvoorbeeld met onze tentoonstelling *What a genderful world* in het Tropenmuseum.

Het concreet en actief bevorderen van culturele diversiteit betekent niet dat we activiteiten organiseren die inhoudelijk louter gericht zijn op specifieke etnische gemeenschappen. Dat zou een soort 'verzuiling-nieuw-stijl' zijn. Ook dient daarbij te worden bedacht, dat het onderscheid naar etnische groepen vaak niet goed toepasbaar (meer) is. Bovendien heeft het 'etnisch programmeren' ook elementen in zich die juist haaks staan op de kerngedachte dat we streven naar een samenleving waarin iedereen gelijk is, en mensen dus juist niet op basis van hun kenmerken worden aangesproken. Maar we kijken bij onze programmatische keuzes wel degelijk of we aanbod hebben dat voor bepaalde groepen is. Ook betekent het voor ons dat we samenwerken met specifieke groepen en gemeenschappen.

Bij inclusie staat voor ons respect centraal. We pretenderen geen allemansvriend te zijn, en zullen daar waar nodig als museum ook zelf positie kiezen in complexe maatschappelijke issues. Een neutraal museum bestaat nu eenmaal niet. Dat neemt niet weg dat onze musea plekken moeten zijn waar iedereen zich, ongeacht diens achtergrond of opvattingen, gerespecteerd kan voelen. Dat doen we door drempels weg te nemen, letterlijk en figuurlijk. Door te zorgen voor meerstemmigheid in het maakproces van tentoonstellingen en tentoonstellingsteksten kunnen we dit voorkomen.

Personeel

Bredere verankering van de thema's diversiteit en inclusie binnen de gehele museumorganisatie is een belangrijk aandachtspunt. Daarvoor is gericht beleid vereist. In 2019 begonnen we met het ontwikkelen van een trainingsaanbod rondom bijvoorbeeld *unconscious bias* dat in ieder geval voor alle nieuwe medewerkers verplicht zal worden, en uiteindelijk ook alle huidige medewerkers zal bereiken. Ook zijn we in 2019 gestart met een training voor medewerkers die gericht is op het geven en ontvangen van feedback omdat dat helpt bij het ontwikkelen van een cultuur waarin gevoelige onderwerpen beter aan de orde kunnen worden gesteld. Door bewust aandacht te besteden aan taalgebruik, bijvoorbeeld met onze publicatie *Words Matter*, en daar actief naar te blijven verwijzen, schepten we meer ruimte om gevoelige thema's bespreekbaar te maken.

Publiek

We hebben de afgelopen jaren bewust ingezet op een veelzijdig aanbod van tentoonstellingen en publieksprogramma's waarmee we verschillende doelgroepen bereikten. Als het gaat om inclusie hebben we meer aandacht voor het wegnemen van drempels, letterlijk en figuurlijk. Zo is de toegankelijkheid van onze musea voor mensen met een beperking sterk verbeterd. Onze musea moeten ook voor alle gender-identiteiten een respectvolle plek zijn en daar hebben we onze bewegwijzering, omroepberichten en faciliteiten op aangepast. Ook ontwikkelden we speciale rondleidingen voor doven en slechthorenden.

Programma

Onze gehele programmering is in feite gerelateerd aan diversiteit en inclusie, gezien het onderwerp van het museum en onze missie.

Ons tentoonstellingsprogramma is zo gekozen dat we aantrekkelijk zijn voor een publiek van wisselende samenstelling. Onze tentoonstellingen over *Mekka* en *African Fashion Cities* bijvoorbeeld boden veel mogelijkheden om specifieke cultureel diverse doelgroepen aan te spreken. Ook met de tentoonstellingen over *Gender* trekken we divers publiek. Deze veelzijdigheid, gericht op het kunnen bereiken van diverse doelgroepen, geldt ook voor de andere publieksprogrammering, bijvoorbeeld met onze activiteiten rondom slavernij en Keti Koti. Onze educatieve programmering heeft in het bijzonder betrekking op diversiteit. In de onderwijsprogramma's van de musea gaat het om het leren omgaan met verschillen en het beter kunnen zien van overeenkomsten. RCMC ontwikkelt tal van activiteiten waarvan inmiddels gebleken is dat ze belangrijk zijn bij het bereiken van cultureel diverse doelgroepen. Publieksevenementen rondom slavernij, kolonialisme en activisme trokken een zeer divers publiek.

Een belangrijk begrip in hoe we onze programmering vormgeven, is meerstemmigheid. Door samen te werken met mensen met verschillende achtergronden zorgden we ervoor dat er meerdere perspectieven doorklonken en een *unconscious bias* werd voorkomen. Behalve interne meerstemmigheid hechten we ook aan inbreng van buiten het museum. We werkten dan ook bij vrijwel alle tentoonstellingen met klankbordgroepen met mensen van buiten, en die zijn divers samengesteld. Hierdoor verzekerden we ons eens te meer van meerdere perspectieven op het onderwerp, en konden we beter aansluiten op de behoeftes en verwachtingen van diverse doelgroepen. Daarbij pasten we ook onze eigen publicatie *Words Matter* toe, een lexicon met mogelijk gevoelige (vaak koloniale) woorden die we ruimhartig binnen de museale sector hebben gedeeld om daarmee bij te dragen aan een meer inclusieve sector.

Partners

Bij samenwerking met partners is het een eerste doelstelling om samen te werken met partijen die onze missie en onze kernwaarden delen. En die liefst ook een natuurlijke verbinding met onze collectie kunnen maken.

Een tweede doelstelling is om samen te werken op basis van gelijkwaardigheid en duurzaamheid. Door te streven naar gelijkwaardigheid zijn er samenwerkingen tot stand gekomen die voor beide partijen, het liefst gelijke, meerwaarde hebben. Een derde doelstelling is om bij samenwerkingen steeds te onderzoeken in hoeverre het mogelijk (en zinnig) is om de resultaten van de samenwerking (ook) buiten de museummuren te realiseren. Onze gedachte daarbij is om de natuurlijke achterban van de samenwerkingspartner op te zoeken, en daarvoor is het museum niet altijd de beste locatie.

In voorbereiding op de nieuwe editie van Tropenmuseum Junior vond er kennisdeling en uitwisseling plaats met voormalig MOU-partner Villa Zapakara in Paramaribo (Suriname) over diverse culturele aspecten in Surinaamse thema's en methodiek en er was externe afstemming met onder andere Mocca, De Nieuwe Kerk, De Rode Loper en Surinaamse stakeholders. Een Surinaamse klankbordgroep werd samengesteld voor individueel overleg en gezamenlijke bijeenkomsten en er werd een Surinaams netwerk in Suriname en Nederland opgebouwd met experts op het terrein van muziek, voedsel, geschiedenis, feesten, slavernij, natuur en geneeskunde. Voor onze tentoonstellingen en publieksprogrammering werkten we onder meer samen met partners als *IHLIA LGBT*, *Keti Koti Oosterpark*, *The Black Archives* en *Black Achievement Month*. Zelf adviseerden we regelmatig andere culturele instellingen op het gebied van diversiteit en inclusie.

Collectiemanagement

De collectie staat onverminderd centraal in al onze tentoonstellingen, vormt de kern in onze educatie- en publieksactiviteiten en blijft inspireren tot nieuw wetenschappelijk onderzoek. Daarom hebben we ook in 2019 het zorgvuldig beheer van onze collectie weer vol energie aangepakt.

Registratie, documentatie en ontsluiting

In 2019 hebben we ons ingezet om drempels ten aanzien van collectiemobiliteit verder terug te dringen, waaronder het voortaan afzien van het doorbelasten van kosten en ook het vereenvoudigen van contractvorming met een aantal vaste partners.

Ook hebben we flink veel werk verzet op het gebied van het digitaliseren van groepen objecten in de collectie. Een grote groep archeologische scherven in de depots werd gefotografeerd en genummerd. Ook werd een grote groep Japanse boeken met afbeeldingen gedigitaliseerd en namen we een nieuwe *tool* in gebruik die het mogelijk maakt om al die gedigitaliseerde bladzijden online ook weer als één boek te kunnen presenteren. Hiermee werd deze groep objecten een stuk toegankelijker voor onderzoekers en andere geïnteresseerden.

Restauratie

Vooraf aan de restauratie van het Keiga kamerscherm organiseerden we een bijeenkomst van binnen- en buitenlandse experts. Tijdens deze expertmeeting hebben we samen nagedacht over de keuzes die gemaakt zullen moeten worden tijdens de behandeling en over de manier waarop we de Japanse benadering van restaureren op een zorgvuldige manier kunnen verenigen met onze westerse visie. Ook hebben we een adviescommissie samengesteld die ons tijdens de restauratie kan bijstaan en waarmee we een transparant en goed gedocumenteerd proces kunnen doorlopen.

Depotbeheer

Samen met Museum de Lakenhal en Rijksmuseum Boerhaave werkten we verder aan de ontwikkeling van een Leids Collectiecentrum. We concretiseerden een gezamenlijke ambitie en vervolgens werd het uitwerken van een Programma van Eisen en van de bijbehorende begroting aanbesteed aan een externe partij. Deze vormen de basis ingrediënten voor het opstellen van de Business Case. Intern brachten we in kaart wat er nog aan de collectie moet worden gedaan om deze op een goede manier over te kunnen brengen naar een nieuw collectiecentrum. Ook werd er een bezoek aan London gebracht waar ervaringen met betrekking tot depots werden uitgewisseld met collega musea.

Ook brachten we in kaart wat er voor nodig is om op korte termijn de Leidse fotografielcollectie in een extern depot in een koud klimaat onder te brengen zodat de levensduur van deze materialen kan worden verlengd.

Huisvesting

Met ingang van 1 januari 2017 zijn wij zelf verantwoordelijk geworden voor het beheer en onderhoud van de panden behorend bij de locatie Museum Volkenkunde. De overige panden worden van derden gehuurd, waarop het nieuwe huisvestingsstelsel voor rijksmusea niet van toepassing is. Op basis van een door haar vastgestelde uitgebreide en zeer langjarige onderhouds- en investeringsplanning verstrekte OCW hiervoor subsidie. NMVW verklaarde zich bereid deel uit te maken van de zgn. Pilot groep, bestaande uit 6 Rijks gesubsidieerde musea, die voor een periode van vijf jaar (2017 tot en met 2021) de dienstverlening voor het beheer, onderhoud, advies en mogelijk projectmanagement ten behoeve van hun panden, installaties en

terreinen onderbrengen bij het Rijksvastgoedbedrijf (RVB). Hiervoor werd een Overeenkomst tot Dienstverlening afgesloten.

Onderdeel van de dienstverlening van het RVB was het opstellen en actueel houden van een meerjarig onderhouds- en investeringsplan (MOIP) met een looptijd van steeds vijf jaar. Het huidige MOIP loopt tot en met 2024 en is in 2019 geactualiseerd. Het MOIP vormt vervolgens de basis voor de planning van het onderhoud en de investeringen voor de panden, installaties en terreinen van Museum Volkenkunde en was ook het uitgangspunt voor betreffende werkzaamheden in 2019. Een team van deskundige medewerkers was belast en toegerust voor het beheer en onderhoud van de panden en liet zich in voorkomende gevallen bijstaan door externe deskundigen.

In 2020 verstrekken wij, zoals ook bij aanvang van de huisvestingsstelsel wijziging is gebeurd, opnieuw opdracht tot het opstellen van een zeer langjarig MOIP met een looptijd van 40 jaar, met daarin speciale aandacht voor verduurzaming.

Het financiële kader van dit MOIP past binnen het financiële kader van de beschikbaar gestelde huisvestingssubsidie als vastgelegd in de Erfgoedwet. Met dit alles is aan de voorwaarden voor een verantwoorde invulling van de onderhouds- en beheertaken voldaan.

Risico's

Risicomanagement is een integraal onderdeel van het gevoerde beleid, verdeeld in de onderdelen strategie, operationeel, financieel en wet- en regelgeving. De directie was en is goed op de hoogte van de belangrijkste risico's en onzekerheden binnen de branche en is van mening dat de interne risicomanagement- en controlesystemen waarmee de organisatie-brede risico's worden beheerst in 2019 adequaat hebben gewerkt. Operationele en financiële risico's (prijis-, liquiditeits-, koers- en renterisico's) zijn vastgelegd in de managementinformatie en worden periodiek geanalyseerd. De bewaking van de financiële positie en het bijstellen op basis van de financiële risico's vindt periodiek plaats. We verstrekken maandelijks financiële realisatie-rapportages ter analyse en stellen tweemaal per jaar een herijkte jaarresultaatprognose op. Deze prognoses worden tevens besproken met de Audit Commissie van de Raad van Toezicht en met de volledige Raad van Toezicht. Risicomanagement wordt structureel geagendeerd in de overleggen van de bestuurder met de Audit Commissie en de Raad van Toezicht.

Voor nu identificeren wij de volgende mogelijke risico's.

- Op 30 januari 2020 diende de Stichting Wereldmuseum Rotterdam de subsidieaanvraag in voor de periode 2021-2024. Het is denkbaar dat het Wereldmuseum vanaf 2021 minder gemeentelijke subsidie gaat ontvangen, waardoor de samenwerkingsconstructie tussen NMVW en het Wereldmuseum moet worden heroverwogen en de dienstverlening door NMVW aan het Rotterdamse museum wellicht moet worden bijgesteld of beëindigd. In dat geval zouden de NMVW-posities die in verband met de samenwerking werden gecreëerd (deels) overbodig kunnen worden en zou de dekking daarvoor middels doorbelasting aan het Wereldmuseum (deels) kunnen komen te vervallen. Dit risico achten wij niet heel groot, maar wel aanwezig.

Bij het staken van de dienstverlening en de daaropvolgende doorberekening aan het Wereldmuseum zijn de risico's ten gevolge van de uitbreiding van de NMVW-formatie, deels ook door het hanteren van arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd en door natuurlijk verloop, overzichtelijk en zijn de financiële gevolgen beperkt.

Samenstelling directie

De directie werd gevoerd door drs. K.J. (Stijn) Schoonderwoerd, statutair directeur/bestuurder en algemeen directeur. Hij is benoemd per 01-06-2012 voor onbepaalde tijd.

Stijn Schoonderwoerd
algemeen directeur

Verslag Raad van Toezicht

Tot 1 april 2019 was de Raad van Toezicht van het Nationaal Museum van Wereldculturen als volgt samengesteld:

De heer L.J. de Waal, voorzitter
Mevrouw drs. C. van Rappard – Boon
Mevrouw mr. Sj. A. Rullmann
De heer prof. mr. dr. C.J.J.M. Stolker
Mevrouw P.E. de Weichs de Wenne
Mevrouw L.A.M. van der Linden
De heer M. Bouker

Per 1 april 2019 was de Raad van Toezicht van het Nationaal Museum van Wereldculturen als volgt samengesteld:

De heer L.J. de Waal, voorzitter
Mevrouw mr. Sj. A. Rullmann
De heer prof. mr. dr. C.J.J.M. Stolker
Mevrouw P.E. de Weichs de Wenne
Mevrouw L.A.M. van der Linden
De heer M. Bouker
Mevrouw H.A. Saam

In het kader van de verregaande samenwerking met het Wereldmuseum werd met ingang van 1 mei 2017 een nieuwe Raad van Toezicht gevormd. Beiden stichtingen kennen dezelfde samenstelling van de Raad van Toezicht. De Raad van Toezicht bestaat uit zeven leden in de verhouding vijf 'NMVW' en twee 'Rotterdam'. Het College van B&W van Rotterdam benoemt de leden met een Rotterdamse achtergrond in de Raad van Toezicht van het Wereldmuseum. De overige leden worden niet ter goedkeuring aan het College voorgelegd. Een overzicht van nevenactiviteiten en rooster van aftreden zijn toegevoegd aan dit verslag. In 2019 namen wij afscheid van mevr. van Rappard die na twee voltooide termijnen op 1 april aftrad. Zij werd op dezelfde datum opgevolgd door mevr. Saam. Aangezien de voorzitter op 1 april 2020 zal aftreden, startte een daarvoor ingestelde commissie binnen de Raad in 2019 de zoektocht naar diens opvolger.

De Raad van Toezicht vergaderde in 2019 regulier op 27 maart, 2 juli, 13 september, 29 oktober en 18 december. Op de agenda stonden naast financiële zaken ook de verbouwingen van het Afrika Museum en het Wereldmuseum, de verkoop van gebouw en gronden van het Afrika Museum, het Repatriëring beleidskader, het actieplan naar aanleiding van het Medewerkerstevredenheids-onderzoek en de voorbereidingen op het nieuwe meerjarenbeleidsplan 2021-2024. De verschillende commissies binnen de Raad van Toezicht (Auditcommissie, Remuneratie, Museale Zaken en Commissie Rotterdam) kwamen verschillende malen bijeen met de Directie en MT-leden. De Raad had via diens contactpersoon bovendien regelmatig contact met de Ondernemingsraad.

De Raad stelt vast dat ieders onafhankelijke expertises binnen de Raad goed tot hun recht komen in het toezicht. Niet alleen binnen de verschillende (bovengenoemde) commissies van de Raad van Toezicht maar ook als klankbord voor uiteenlopende kwesties en in hun contact met de Ondernemingsraad voelt de Raad zich betrokken bij de organisatie en de werknemers. Eind 2019 heeft de Raad een zelfevaluatie uitgevoerd, gericht op het eigen functioneren. De observaties en bevindingen die volgden op deze evaluatie zullen in het eerste overleg van 2020 worden besproken.

De Raad van Toezicht kijkt met tevredenheid terug op 2019. Zij merkt dat de ontwikkeling van zoveel tentoonstellingen en activiteiten en het genereren van een grote verscheidenheid aan onderzoek en collectiebeheer veel vragen van de medewerkers op het gebied van energie, flexibiliteit en doorzettingsvermogen. Zij heeft dan ook waardering voor het feit dat de bestuurder en MT met zorg en aandacht de interne bedrijfscultuur bewaken en deze samen met de medewerkers blijven bevorderen.

De Raad ziet dat de structurele samenwerkingsrelatie tussen het NMVW en het Wereldmuseum Rotterdam goed verloopt en dat de constructie van grote meerwaarde is voor beiden stichtingen. Het NMVW profiteert van de mogelijkheden om in Rotterdam nieuwe ervaringen op te doen met de maatschappelijke rol van een museum in een bij uitstek multiculturele en superdiverse stad. Omgekeerd verlopen de verbouwing en herinrichting van het Wereldmuseum en de ontwikkeling van de organisatie voorspoedig, mede dankzij de

ervaringen die NMVW afgelopen jaren heeft opgedaan met verbouwing en herontwikkeling. Het NMVW en het Wereldmuseum zijn sterke partners in het uitdragen van de missie en het verwezenlijken van de gezamenlijke doelen.

Bijzonder was de publicatie van het Framework voor Repatriëring en de (internationale) maatschappelijke en media-aandacht die daar op volgde. De Raad onderschrijft wat het NMVW op dit gebied onderneemt en volgt met aandacht de ontwikkelingen binnen dit dossier.

Met zorg volgde de Raad de opvolging van de voorgenomen verkoop van gebouw en gronden van het Afrika Museum in Berg en Dal door de eigenaar, de Congregatie van de Heilige Geest. De Raad van Toezicht stelt vast dat het bestuur van NMVW adequaat heeft gehandeld in zijn contact met de Congregatie en de belangen van het museum goed heeft behartigd. De Raad blijft erop toezien dat de medewerkers gedurende het proces goed op de hoogte worden gehouden van de voortgang.

De Raad van Toezicht merkt op dat het negatief financieel resultaat conform begroting was ingecalculeerd. De Raad ziet dat de financiën goed worden beheerst. Desalniettemin is het zaak voor de komende jaren een gezonde balans te zoeken tussen de ambities en wensen van het museum enerzijds en de financiële mogelijkheden anderzijds.

De Raad ziet uit naar 2020 waarin de planvorming voor de nieuwe cultuurplanperiode centraal zal staan. Zij is ervan overtuigd dat de musea er goed voor staan en dat er een goede basis ligt voor verdere groei en ontwikkeling in de komende jaren.

De Raad van Toezicht en Directie onderschrijven de aanbevelingen van de Code Diversiteit en Inclusie alsmede de Fair Practice Code. Deze codes worden integraal toegepast.

Governance Code Cultuur

In de vergadering van 18 december heeft de Raad van Toezicht stilgestaan bij de Governance Code Cultuur en getoetst of het museum aan de principes van deze code voldoet.

De Raad van Toezicht heeft daarbij vastgesteld dat de organisatie haar maatschappelijke doelstelling realiseert door culturele waarde te creëren, over te dragen en/of te bewaren, (GCC principe 1) middels het ook in 2019 weer gerealiseerde tentoonstellings- en publieksprogrammering, wetenschappelijk onderzoek en collectiebeheersactiviteiten. Zij ziet bovendien dat de organisatie er in 2019 in is geslaagd maatschappelijk bewustzijn te creëren bij haar bezoekers, stakeholders en partners voor wat betreft de relevante thema's van de musea en dat zij daarmee haar missie en visie nastreeft.

Voorts heeft de Raad vastgesteld dat de organisatie in 2019 de aanbevelingen van de Governance Code Cultuur heeft toepast en daar alleen gemotiveerd van afwijkt volgens het pas toe óf leg uit principe. (GCC principe 2). De bestuurder neemt initiatief voor het verankeren van de Code in de organisatie en draagt zorg voor het naleven van de Code door de organisatie. De Raad van Toezicht houdt toezicht op het naleven van de Code en evalueert dit jaarlijks. De conclusies hiervan zijn opgenomen in het jaarverslag.

In 2019 zijn bestuurder en toezichthouders in het kader van een onafhankelijke en integere rolvervulling alert geweest op belangenverstremgeling (GCC principe 3). Potentiele belangenverstremgeling is bespreekbaar gemaakt tijdens het overleg tussen Raad van Toezicht en bestuurder.

Uit de in 2019 uitgevoerde evaluatie van het functioneren van de RvT is gebleken dat de bestuurder en de toezichthouders zich bewust zijn van hun eigen rol en de onderlinge verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden en daarnaar handelen (GCC principe 4). De bestuurder heeft in 2019 veelvuldig aan de Raad van Toezicht gerapporteerd over contacten met interne en externe belanghebbenden die zijn gericht op het verwerven van vertrouwen, draagvlak en legitimiteit. De Raad van Toezicht stelt in dat verband vast dat het bestuur met vele belanghebbenden op regelmatige basis overleg heeft gevoerd waaronder verschillende collega musea in binnen- en buitenland, relevante ambassades, de huisbazen van de respectievelijke gebouwen, belanghebbenden in (tentoonstellings-)projecten, participanten van (publieks-)programma's, pers, cultuurfondsen, brancheorganisaties en uiteraard de betreffende financiers/subsidiënten. Ook is er door zowel bestuurder als toezichthouders contact geweest met de interne organisatie, niet alleen in naleving van de wetgeving met de ondernemingsraad, maar ook binnen de gesprekscyclus en informeel overleg buiten de vergaderstructuur om.

Ook in 2019 heeft een daartoe ingestelde commissie van de Raad van Toezicht het functioneren van de bestuurder in diens aanwezigheid besproken. Daarbij is aan de orde gekomen dat het bestuur diens

verantwoordelijkheid voor de algemeen dagelijkse leiding, het functioneren en de resultaten van de organisatie naar tevredenheid van de Raad van Toezicht heeft ingevuld (GCC principe 5). Ook heeft de Raad vastgesteld dat het bestuur in 2019 zorgvuldig en verantwoord om is gegaan met de mensen en de middelen van de organisatie. (GCC principe 6). De Raad van Toezicht ziet dat de bestuurder handelt als goed werkgever en daarbij voorwaarden schept voor een goede en veilige werkomgeving. Er is sprake van een gedragscode en medewerkers kunnen indien noodzakelijk terecht bij een vertrouwenspersoon. De Raad ziet dat de financiën goed worden beheerst.

De Raad van Toezicht heeft in 2019 diens functioneren buiten aanwezigheid van de bestuurder geëvalueerd, teneinde eraan bij te dragen dat het zijn toezichthoudende, adviserende en werkgeversrol op professionele en onafhankelijke wijze uitvoert. (GCC principe 7). De observaties en bevindingen van deze evaluatie worden in het overleg van de Raad van Toezicht besproken. Aan de orde zijn hierbij het functioneren van de Raad van Toezicht en de bestuurder, de samenwerking tussen Raad van Toezicht en bestuurder en de onderlinge samenwerking tussen de leden van de Raad van Toezicht. De Raad heeft vastgesteld dat ieders onafhankelijke expertises goed tot hun recht komen in het toezicht.

Op basis van het eerder vastgestelde Rooster van Aftreden is in 2019 een vacature ontstaan (en ingevuld) voor een nieuw lid. Deze vacature werd openbaar gemaakt en de werving van een nieuw lid gebeurde via een transparante procedure, ondersteund door een search-bureau, zodat ook buiten het eigen netwerk kon worden gezocht. Bij die gelegenheid is ook de profielschets herijkt op basis van de actuele strategische koers van de organisatie. De Raad van Toezicht waarborgt aldus deskundigheid, diversiteit en onafhankelijkheid. (GCC principe 8).

De bezoldiging van de Directie van het Nationaal Museum van Wereldculturen valt binnen de WNT norm. In de jaarrekening is de bezoldiging van de directie van het museum vermeld. De leden en de voorzitter van de Raad van Toezicht voeren hun functie onbezoldigd uit.

In de navolgende overzichten worden de nevenactiviteiten van de Directie en de leden van de Raad van Toezicht en het rooster van aftreden weergegeven.

De heer L.J. de Waal, voorzitter

Overzicht maatschappelijke- en nevenactiviteiten van leden Raad van Toezicht en Directie van stichting NMVW

<p>Dhr. L.J. de Waal Voorzitter RvT NMVW</p>	<p>Lid Raad van Commissarissen Werkse! (het "Werkbedrijf" te Delft) Voorzitter Raad van Toezicht Pantar (werk- leerbedrijf Amsterdam) Voorzitter Raad van Advies Nationaal Fonds Kunstbezit Commissaris coöperatie DE Ramplaankwartier Lid bestuur Veteraneninstituut Voorzitter Stichting Ondersteuning Sociale Alliantie Voorzitter bestuur Stichting VHV (Vrienden van de vakbondshistorie) Lid Adviescommissie geschilbeslechting prestatieafspraken Woningwet Lid Raad van Toezicht Wereldmuseum Rotterdam</p>
<p>Mevr. mr. Sj. A. Rullmann Lid RvT NMVW</p>	<p>Vm. Vice President Rechtbank Amsterdam Voorzitter klachtencommissie NICAM (Netherlands Institute for the Classification of Audio-visual media/Kijkwijzer) Voorzitter Reclame Code Commissie Ledenraad KIT, lid zonder stemrecht Lid Raad van Advies Pleitacademie Lid Raad van Toezicht Wereldmuseum Rotterdam</p>
<p>Dhr. prof. mr. dr. C.J.J.M. Stolker Lid RvT NMVW</p>	<p>Rector magnificus en voorzitter van het College van Bestuur Universiteit Leiden Lid van het dagelijks bestuur Leids Universiteits Fonds (LUF) Voorzitter Raad van Toezicht Yayasan KITLV Jakarta Bestuurslid Stichting Medical Delta Lid Curatorium Stichting Nederlands Instituut voor het Nabije Oosten Lid Raad van Toezicht Veerstichting Lid Raad van Advies Collegium Musicum Raadsheer-plaatsvervanger Gerechtshof 's-Hertogenbosch Hoofdredacteur onrechtmatige daad (losbladig) Kluwer Lid redactieraad Tekst & Commentaar Lid Stichting Vrienden Katholieke Studentenpastoraat Lid Raad van Toezicht Wereldmuseum Rotterdam</p>
<p>Mevr. P.E. de Weichs de Wenne Lid R RvT NMVW</p>	<p>Zakelijk Directeur Dordrechts Museum Bestuurslid Gemma Mentzel Stichting Bestuurslid Stichting Landgoed Geijsteren Bestuurslid Stichting Openluchtrecreatie Noord-Limburg Lid Raad van Toezicht Wereldmuseum Rotterdam</p>
<p>Mevr. L.A.M. van der Linden Lid R RvT NMVW</p>	<p>Lid visitatiecommissie Cultuurnota 2021-2024, Gemeente Utrecht Onderzoeker/redactielid verbonden aan project Het koloniale en slavernijverleden van Rotterdam (KITL, EUR) Bestuurslid Nationaal Comité 4 en 5 mei Bestuurslid Stichting (A)wake, digital Art and Culture Raad van Toezicht Wereldmuseum Rotterdam</p>
<p>Dhr. M Bouker Lid RvT NMVW</p>	<p>Partner Strategy & Operations Deloitte Consulting B.V. Lid Raad van Toezicht Wereldmuseum Rotterdam</p>
<p>Mevr. H.A. Saam Lid RvT NMVW</p>	<p>Directeur-bestuurder Museum het Valkhof Nijmegen Lid Raad van Toezicht Dutch Design Foundation (Dutch Design Week) Lid Raad van Toezicht Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid Lid Raad van Toezicht Wereldmuseum Rotterdam</p>
<p>Drs. K.J. Schoonderwoerd</p>	<p>Algemeen Directeur Tropenmuseum, Afrika Museum en Museum Volkenkunde Algemeen Directeur Wereldmuseum Rotterdam Bestuurder Wereldbusiness B.V. Bestuurslid Museumvereniging Lid Benoemingsadviescommissie voor de Adviescommissie Restitutieverzoeken Cultuurgoederen en Tweede Wereldoorlog</p>

Raad van Toezicht Rooster van Aftreden

	Geboortedatum	Commissie	Aantreden	Aftreden
Dhr. L.J. de Waal Voorzitter	04-11-1950	Remuneratie Commissie; Commissie R'dam	01-04-2014	01-04-2020 (tweede termijn)
Mevr. mr. Sj. A. Rullmann	06-12-1947	Contact OR	01-04-2014	01-04-2022 (tweede termijn)
Dhr. prof. mr. dr. C.J.J.M. Stolker	23-06-1954	Remuneratie Commissie	01-04-2014	01-04-2021 (tweede termijn)
Mevr. P.E. de Weichs de Wenne	22-11-1969	Commissie R'dam Audit Commissie	01-05-2017	01-05-2021 (herbenoembaar)
Mevr. L.A.M. van der Linden	19-01-1957	Museale Zaken; Commissie R'dam	05-09-2017	05-09-2021 (herbenoembaar)
Dhr. M. Bouker	16-02-1978	Audit Commissie	22-03-2018	22-03-2022 (herbenoembaar)
Mevr. H.A. Saam	21-06-1960	Museale Zaken	01-04-2019	01-04-2023 (herbenoembaar)

Prestatiegegevens : Activiteit en bereik

		HUIDIG		ACTIVITEITEN		VORIG	
		BOEKJAAR		PLAN		BOEKJAAR	
TENTOONSTELLINGEN		Aantal Tentoonstellingen	Aantal Bezoek	Aantal Tentoonstellingen	Aantal Bezoeken	Aantal Tentoonstellingen	Aantal Bezoek
1	Tijdelijke tentoonstellingen	17		12		19	
Totaal bezoeken (2+3+4+5)			418.750		400.000		
2	Reguliere bezoeken		359.777		349.820		357.782
3	Bezoeken po		26.212		24.000		25.979
4	Bezoeken vo		21.707		26.180		23.189
5	Bezoeken mbo/ ho		11.054		0		17.125
Specificatie van totaal bezoeken							
6	Gratis bezoeken		38.318		36.000		46.795
7	Betaalde bezoeken		380.432		364.000		377.280
Overige bezoeken:							
8	Bezoeken website totaal		1.367.655		1.395.000		1.228.971
9	Aantal unieke bezoekers website		984.888		1.073.000		920.550
OVERIGE ACTIVITEITEN		Aantal Act.	Aantal deel-nemers	Aantal Act.	Aantal deel-nemers	Aantal Act.	Aantal deel-nemers
10	Schoolgebonden activiteiten:	2.005	58.973	1.830	50.180	2.475	66.293
11	waarvan po	804	26.212			935	25.979
12	waarvan vo	874	21.707			1.288	23.189
13	waarvan mbo/ ho	327	11.054			252	17.125
14	Openbare activiteiten	1.767	56.862	1.200	48.500	2.095	73.638
15	Totaal overige activiteiten (10+14)	3.772	115.835	3.030	98.680	4.570	139.931

Activiteiten en bereik specifiek ten behoeve verantwoording Amsterdams Fonds voor de Kunst

	HUIDIG		ACTIVITEITEN		VORIG	
	BOEKJAAR		PLAN		BOEKJAAR	
	Aantal Activiteiten	Aantal Bezoeken	Aantal Activiteiten	Aantal Bezoeken	Aantal Activiteiten	Aantal Bezoeken
Producterende activiteiten						
Eigen producties	0		11		0	
Co producties	0		0		0	
Internationale (co) producties	0		0		0	
Totaal nieuwe producties	0		11		0	
Binnenlandse reprises	0		2		0	
Internationale reprises	0		0		0	
Totaal reprises	0		2		0	
Uitvoeringen van producties en reprises	Aantal Uitvoeringen	Aantal Bezoeken	Aantal Uitvoeringen	Aantal Uitvoeringen	Aantal Uitvoeringen	Aantal Bezoeken
Uitvoeringen in Amsterdam	338	9.047			1.351	38.842
Uitvoeringen in de rest van Nederland	36	1.336			37	1.387
Uitvoeringen in het buitenland						
Buurtgerichte activiteiten						
Totaal uitvoeringen	374	10.383			1.388	40.229
Totaal Amsterdam	338	9.047			1.351	38.842
Digitale activiteiten	0	0			0	0

N.B. de in het activiteitenplan opgenomen aantallen hebben betrekking op geheel NMVW, de subsidie is echter specifiek bestemd voor de activiteiten van het Tropenmuseum Junior. De verantwoorde aantallen betreffen dan ook TMJ welke gedurende 2019 gedeeltelijk gesloten was in verband met de realisatie van de nieuwe tentoonstelling Sabi Suriname.

		HUIDIG		ACTIVITEITEN		VORIG	
		BOEKJAAR		PLAN		BOEKJAAR	
	Cultuureducatie	Aantal Lessen	Aantal Deelnemers	Aantal Lessen	Aantal Deelnemers	Aantal Lessen	Aantal deelnemers
	Schoolgebonden activiteiten binnen Amsterdam						
	PO	35	1.233	530	12.000	132	5.819
	VMBO	6	77	160	2.600	28	809
	VO	1	40	260	8.700	39	1.452
	S(V)O	12	288	55	1.700	52	1.344
	Schoolgebonden activiteiten buiten Amsterdam						
	PO	23	816	500	12.000	4	400
	VMBO	2	118	75	2.350	13	304
	VO	9	376	150	8.300	16	455
	S(V)O	0	0	100	2.350	4	228
	Niet-schoolgebonden activiteiten binnen Amsterdam						
	0-4 jaar	0	0	0	0	0	0
	4-12 jaar	62	1.257	530	12.500	296	4.551
	12-18 jaar	222	6.152	420	11.500	804	24.867
	> 18 jaar	0	0	0	0	0	0
	Niet-schoolgebonden activiteiten buiten Amsterdam						
	0-4 jaar	0	0	0	0	0	0
	4-12 jaar	0	0	500	12.500	0	0
	12-18 jaar	0	0	225	12.000	0	0
	> 18 jaar	0	0	0	0	0	0
	Totaal Amsterdam	338	9.047	1.955	49.000	1.351	38.842
	Totaal buiten Amsterdam	36	1.336	1.550	49.500	37	1.387
	Digitale activiteiten	0	0	0	0	0	0

JAARREKENING 2019

Balans per 31 december 2019 na resultaatbestemming

		31-12-2019	31-12-2018
		€	€
ACTIVA			
I	Materiële vaste activa	6.623.391	5.544.863
	Totale Vaste Activa	6.623.391	5.544.863
II	Vorraden	237.185	227.828
III	Vorderingen	3.597.213	2.528.749
IV	Effecten	816.350	767.279
V	Liquide middelen V	7.580.920	8.332.053
	Totale Vlottende Activa	12.231.668	11.855.909
TOTALE ACTIVA		18.855.059	17.400.772
PASSIVA			
VI	Algemene reserve	2.412.627	2.471.602
VII	Bestemingsreserves	988.154	1.058.498
VIII	Bestemmingsfonds OCW	644.874	844.319
	Bestemmingsfonds OCW Collectiebeheer	-	-
IX	Overige bestemmingsfondsen	4.748.316	4.610.721
	Totale Eigen vermogen	8.793.971	8.985.140
X	Aankoopfonds Collectie	88.957	172.948
	Aankoopfonds	88.957	172.948
XI	Voorziening groot onderhoud	4.486.899	3.718.704
XII	Overige voorzieningen	60.955	58.659
	Totale Voorzieningen	4.547.854	3.777.363
XIII	Langlopende schulden	2.246.163	793.749
	Totale Langlopende schulden	2.246.163	793.749
XIV	Crediteuren	1.139.943	1.169.051
XV	Belasting en premies sociale verzekering	364.212	360.585
XVI	Overige schulden en overlopende passiva	1.673.959	2.141.936
	Totale Kortlopende schulden	3.178.114	3.671.572
TOTALE PASSIVA		18.855.059	17.400.772
	solvabiliteit	0,47	0,52
	Liquiditeit	3,85	3,23

Categoriale exploitatierekening	2019	Begroting	2018
	€	€	€
BATEN			
Eigen inkomsten			
1 Publieksinkomsten binnenland	4.085.103	3.781.000	3.963.891
2 <i>Kaartverkoop</i>	2.949.841	2.587.000	2.651.120
3 <i>Overige publieksinkomsten</i>	1.135.262	1.194.000	1.312.771
4 Totaal publieksinkomsten	4.085.103	3.781.000	3.963.891
5 <i>Overige directe inkomsten</i>	71.281	55.000	116.552
6 Totaal overige directe inkomsten (4+5)	4.156.384	3.836.000	4.080.443
7 Indirecte inkomsten	1.463.316	1.155.000	1.067.630
8 <i>Private middelen - particulieren</i>	184.310	146.000	43.395
9 <i>Private middelen - bedrijven</i>	152.129	103.000	54.349
10 <i>Private middelen - private fondsen</i>	387.269	410.000	445.647
11 <i>Private middelen - goede doelenloterijen</i>	808.564	798.000	783.971
Totaal bijdragen uit private middelen 12 (8+9+10+11)	1.532.272	1.457.000	1.327.362
13 Totale eigen inkomsten (6+7+12)	7.151.972	6.448.000	6.475.435
14 Totaal structureel OCW (15+16+17)	16.742.961	17.846.000	17.189.193
15 <i>OCW: Regeling specifiek cultuurbeleid</i>	11.071.102	11.030.000	10.761.285
16 <i>OCW: Erfgoedwet onderdeel huisvesting</i>	2.397.852	3.554.000	3.245.522
17 <i>OCW: Erfgoedwet onderdeel collectiebeer</i>	3.274.007	3.262.000	3.182.386
18 Structurele subsidie gemeente	210.292	205.000	204.564
19 Totaal structurele subsidies (14+18)	16.953.253	18.051.000	17.393.757
20 Incidentele publieke subsidies	295.694	473.000	852.911
21 Totaal subsidies (19+20)	17.248.947	18.524.000	18.246.668
TOTALE BATEN (13+21)	24.400.919	24.972.000	24.722.103
LASTEN			
1 Personeelslasten	9.573.939	9.611.000	8.857.433
2 Huisvestingslasten	6.138.162	7.249.000	7.029.771
3 Afschrijvingen	1.241.580	1.342.000	1.233.964
4 Aankopen	102.858	80.000	527.863
5 Overige lasten	7.619.641	7.422.000	6.972.224
TOTALE LASTEN (1+2+3+4+5)	24.676.180	25.704.000	24.621.255
6 SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING	-275.261	-732.000	100.848
Saldo rentebaten/-lasten	99	0	76
Saldo bijzondere baten/lasten	0	0	0
Mutatie aankoopfonds	83.991	80.000	0
EXPLOITATIERESULTAAT	-191.171	-652.000	100.924
RESULTAATBESTEMMING:			
Algemene reserve	-258.420	-	23.165
Bestemmingsreserves	-126.105	-	2.106
Bestemmingsfonds OCW	-	-	39.021
Overige bestemmingsfondsen	193.354	652.000	36.632
TOTAAL RESULTAATBESTEMMING	-191.171	652.000	100.924

CATEGORIALE & FUNCTIONELE EXPLOITATIEREKENING 2019

(bedragen x 1.000 Euro)

Functioneel	Totaal	Publieksactiviteiten	Collectiebeheer	Algemeen beheer
BATEN				
Directe inkomsten	4.156	4.099	36	21
<i>Publieksinkomsten totaal</i>	4.085	4.072	13	0
Publieksinkomsten buitenland				
Publieksinkomsten binnenland	4.085	4.072	13	0
<i>Waarvan kaartverkoop</i>	2.950	2.950	0	
<i>Waarvan overig</i>	1.135	1.122	13	
<i>Sponsorinkomsten</i>		0	0	0
<i>Overige inkomsten</i>	71	27	23	21
Indirecte inkomsten	1.463	0	0	1.463
<i>Bijdragen uit private middelen</i>	1.532	390	159	983
<i>Waarvan particulieren</i>	184		159	25
<i>Waarvan bedrijven</i>	152			152
<i>Waarvan private fondsen</i>	387	387	0	
<i>Waarvan goede doelenloterijen</i>	809	3	0	806
Totaal eigen inkomsten	7.152	4.489	196	2.467
Subsidies				
Structurele subsidie OCW	16.743	12.374	4.202	167
<i>Waarvan exploitatiebijdrage</i>	11.071	11.071		
<i>Waarvan huisvesting</i>	2.398	1.303	928	167
<i>Waarvan collectiebeheer</i>	3.274		3.274	
Structurele subsidie provincie				
Structurele subsidie gemeente	210	210		
Structurele subsidie ander orgaan				
Overige subsidies/bijdragen	296	204	0	92
<i>Subsidies uit publieke middelen</i>	296	204	0	92
Totale Subsidies / Bijdragen	17.249	12.788	4.202	260
TOTALE BATEN	24.401	17.277	4.397	2.727
LASTEN				
Personeelslasten	9.574	4.824	3.114	1.636
Huisvestingslasten	6.138	3.316	2.408	414
Afschrijvingen	1.242	173	0	1.069
Aankopen	103	1	102	0
Overige lasten	7.619	5.594	981	1.044
TOTALE LASTEN	24.676	13.908	6.605	4.163
SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING	-275	3.369	-2.208	-1.436
Saldo rentebaten/lasten	0			0
Mutatie aankoopfonds	84		84	
SALDO UIT BEDRIJFSVOERING	-191	3.369	-2.124	-1.436
Toerekening algemeen beheer	0	-1.064	-372	1.436
Toerekening BIS/Collectie	0	-2.496	2.496	-
EXPLOITATIERESULTAAT	-191	-191	0	0

Kasstroomoverzicht

	2019	2018
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	-275.261	100.848
Aanpassing voor:		
- afschrijvingen	1.241.577	1.233.964
- mutatie investeringsbijdrage	378.507	34.087
- mutatie in effecten	-49.071	-22.619
- mutatie in voorraden	-9.357	27.131
- mutatie in vorderingen	-1.068.465	311.556
- mutatie in kortlopende schulden	-635.197	-857.671
- mutatie in langlopende schulden	1.073.907	-53.706
- mutatie voorzieningen	770.491	1.592.282
	<u>1.702.392</u>	<u>2.265.024</u>
Bruto kasstroom uit bedrijfsoperaties	1.427.131	2.365.872
Ontvangen interest	99	76
	<u>99</u>	<u>76</u>
Netto kasstroom uit operationele activiteiten	99	76
Investeringen in:		
- Materiele vaste activa	1 -2.178.363	-1.947.512
	<u>-2.178.363</u>	<u>-1.947.512</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-2.178.363	-1.947.512
Aflossing langlopende schulden	2 0	0
Opname langlopende schulden	0	0
	<u>0</u>	<u>0</u>
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	0	0
Mutatie liquide middelen	-751.133	418.436
Liquide middelen eind boekjaar	7.580.920	8.332.053
Liquide middelen begin boekjaar	8.332.053	7.913.617
Mutatie	-751.133	418.436
Ad 1. (Des)Investeringen volgens materiële vaste activa overzicht	2.320.104	2.047.934
Nog te betalen investeringen	141.741	100.422
Op te nemen onder investeringskasstroom	2.178.363	1.947.512

Ad 2. De mutaties in de langlopende schulden leiden niet tot enige kasstroom daar hier sprake is van schenkingen en ontvangen investeringsbijdragen die jaarlijks vrijvallen.

Grondslagen voor de financiële verslaggeving

Algemeen

Doelstelling en voornaamste activiteiten

De onderneming, gevestigd te Leiden op de Steenstraat 1, is een stichting met als doel huidige en toekomstige generaties inzicht te geven in de geschiedenis en ontwikkeling van niet- westerse culturen. Een belangrijk element daarin is de aandacht voor de wisselwerking tussen die culturen en de contacten met onze cultuur. Hiermee beoogd het museum bij een breed publiek een blijvend begrip en respect voor andere culturen te bevorderen.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2019, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2019.

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met het handboek Verantwoording Cultuursubsidies Instellingen 2017-2020 en met de bepalingen van en krachtens de Wet normering topinkomens (WNT). De richtlijnen in dit handboek sluiten zoveel mogelijk aan op de bepalingen van Titel 9 BW2 en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (in het bijzonder RJ 640). De in het handboek getelde eisen beogen enerzijds duidelijkheid te bieden aan de instellingen zelf en anderzijds uniformiteit te bevorderen in de presentatie en aan de te leveren (financiële) gegevens.

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten, tenzij anders vermeld

Verbonden partijen

Stichting Nationaal Museum van Wereldculturen (hierna: NMVW) en het Wereldmuseum te Rotterdam zijn per 1 mei 2017 een verregaande samenwerking aangegaan welke is vormgegeven door een personele unie op het niveau van de Raad van Toezicht, de directie en het management. Door de wettelijke bepalingen en strikte scheiding van economische eenheid, geen sprake van een groepsrelatie.

Belastingplicht

De organisatie doet onderzoek naar eventuele belastingplicht voor de vennootschapsbelasting. Vooralnog heeft de inspecteur nog geen definitief standpunt ingenomen omtrent het voeren van een fiscale boekhouding. Vooruitlopend hierop heeft de onderneming over 2019 de fiscale winst berekend in overeenstemming met de rekenregels welke door de inspectie met andere musea is overeengekomen. Resultaat hiervan is dat over 2019 een negatief fiscaal resultaat is behaald.

Begroting

Uitgangspunt van de begroting 2019 is de bij het Ministerie van OC&W ingediende meerjarenbegroting 2017-2020. De jaarbegroting 2019 is op 14 december 2018 vastgesteld door de Raad van Toezicht van het NMVW.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Collectie

De collectie is niet gewaardeerd op de balans. De collectie is grotendeels eigendom van de Staat der Nederlanden. Een zeer gering deel van de collectie is eigendom van de Stichting Afrika Collecties. Deze stichting heeft de betreffende collectie in bruikleen aan het museum gegeven. Het museum draagt zorg voor het beheer van en onderzoek aan de totale collectie. Aankopen voor de collectie worden direct ten laste van de exploitatie verantwoord.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

Algemeen

Voor zover niet anders is vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde. Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Baten worden in de exploitatierekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een in de balans opgenomen actief of verplichting blijft op de balans als een transactie (met betrekking tot het actief of de verplichting) niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot het actief of de verplichting.

Een actief of verplichting wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de verplichting aan een derde zijn overgedragen.

Personele lasten zijn verantwoord in overeenstemming met het normenkader van de Beleidsregels Wet Normering Topinkomens (WNT).

De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Opbrengsten worden verantwoord indien alle belangrijke risico's met betrekking tot de handelsgoederen zijn overgedragen aan de koper

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de onderneming.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten investeringen in aandelen en obligaties, handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, en overige schulden. In de jaarrekening zijn de volgende categorieën financiële instrumenten opgenomen: overige vorderingen, geldmiddelen, effecten en overige (financiële) verplichtingen. De stichting maakt alleen gebruik gemaakt van primaire financiële instrumenten en niet van afgeleide financiële instrumenten (derivaten). Voorts heeft de stichting geen handelsportefeuille van financiële instrumenten verworven of zijn deze aangegaan met het doel de instrumenten op korte termijn te verkopen.

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis)agio en direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Na de eerste opname worden financiële instrumenten gewaardeerd op de hierna beschreven manier bij vorderingen en schulden.

Verstrekte leningen en overige vorderingen

Verstrekte leningen en overige vorderingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode, verminderd met bijzondere waardeverminderingsverliezen.

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode.

De aflossingsverplichtingen voor het komend jaar van de langlopende schulden worden opgenomen onder kortlopende schulden.

WAARDERINGSGRONDSLAGEN

Materiële vaste activa

De bedrijfsgebouwen en -terreinen, machines en installaties, andere vaste bedrijfsmiddelen en materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen hun kostprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. De kostprijs van de genoemde activa bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en overige kosten om de activa op hun plaats en in de staat te krijgen noodzakelijk voor het beoogde gebruik.

De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur. Op bedrijfsterreinen en op materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering, alsmede vooruitbetalingen op materiële vaste activa wordt niet afgeschreven. Afschrijving start op het moment dat een actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik en wordt beëindigd bij buitengebruikstelling of bij desinvestering.

De navolgende afschrijvingspercentages worden gehanteerd:

Bedrijfsgebouwen	Verbouwing / Tuin en Park	: 6,67%-20%
Machines en Installaties	Bedrijfsinstallaties	: 10%
Andere vaste bedrijfsmiddelen	Inventaris en inrichting	: 6,67%-33,33%
Andere vaste bedrijfsmiddelen	Andere vaste bedrijfsmiddelen	: 6,67%-33,33%

De collecties en verzamelingen worden niet gewaardeerd aangezien deze geen eigendom zijn van de stichting.

Vorraad

Vorraden worden gewaardeerd tegen kostprijs of lagere opbrengstwaarde. De kostprijs bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, vermeerderd met overige kosten om de voorraden op hun huidige plaats en in hun huidige staat te brengen. De opbrengstwaarde is gebaseerd op de meest betrouwbare schatting van het bedrag dat de voorraden maximaal zullen opbrengen, onder aftrek van nog te maken kosten.

Onderhanden activiteiten

Onder onderhanden activiteiten zijn de kosten van tentoonstellingen verantwoord die nog niet afgesloten zijn. Bij een verwacht negatief resultaat wordt, op het moment dat dit bekend is, een voorziening getroffen. Het bedrag van de voorziening wordt in mindering gebracht op het onderhanden werk.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid.

Effecten

De effecten worden gewaardeerd tegen beurswaarde ultimo boekjaar.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, wordt hiermee rekening gehouden bij de waardering.

EIGEN VERMOGEN

Bestemmingsreserves

De beperkte bestedingsmogelijkheid van de bestemmingsreserve is door de directie bepaald, en betreft geen verplichting, het bestuur kan deze beperking zelf opheffen.

Bestemmingsfondsen

Bestemmingsfondsen betreffen middelen die zijn verkregen met een door derden aangegeven specifieke bestemming.

Bestemmingsfonds OCW

De verplichting tot het vormen van een bestemmingsfonds OCW is met ingang van het boekjaar 2019 vervallen.

VOORZIENINGEN

Een voorziening wordt in de balans opgenomen, wanneer er sprake is van

- een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting die het gevolg is van een gebeurtenis in het verleden; en
- waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt; en
- het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is.

Indien (een deel van) de uitgaven die noodzakelijk zijn om een voorziening af te wikkelen waarschijnlijk geheel of gedeeltelijk door een derde worden vergoed bij afwikkeling van de voorziening, wordt de vergoeding als afzonderlijk actief gepresenteerd.

Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen en verliezen af te wikkelen.

Voorziening groot onderhoud

De voorziening groot onderhoud is gevormd voor verwachte kosten van periodiek groot onderhoud aan de panden, installaties e.d. in Leiden en 's-Gravezande, op basis van het geschatte bedrag van het groot onderhoud en de periode tussen de werkzaamheden voor groot onderhoud. De uitgaven van groot onderhoud worden verwerkt ten laste van de onderhoudsvoorziening voor zover deze is gevormd voor de beoogde kosten. Indien de kosten van groot onderhoud uitgaan boven de boekwaarde van de voor het desbetreffende actief aangehouden voorziening, worden de (meer)kosten verwerkt ten laste van de exploitatierekening.

Voorziening jubilea uitkering

De jubileumvoorziening betreft een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen. De voorziening betreft het geschatte bedrag van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De berekening is gebaseerd op gedane toezeggingen, blijfkansen en leeftijden.

LANGLOPENDE SCHULDEN

Investeringsbijdragen

Ontvangen investeringsbijdragen ten behoeve van materiële vaste activa worden verantwoord onder de langlopende schulden onder de post investeringsbijdragen. Deze bijdragen vallen vrij ten gunste van de exploitatierekening overeenkomst de afschrijving op de met deze subsidies en bijdragen verkregen materiële vast activa.

Langlopende schulden

Schulden met een resterende looptijd van meer dan één jaar worden aangeduid als langlopend. De aflossingsverplichtingen voor het komende jaar wordt onder de kortlopende schulden opgenomen. Na de eerste waardering tegen reële waarde worden schulden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode.

Overige activa en passiva

De overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

GRONDSLAGEN VOOR RESULTAATSBEPALING

Opbrengstverantwoording

Subsidies en overige bijdragen

Projectsubsidies- en bijdragen worden aanvankelijk in de balans opgenomen als vooruit ontvangen baten zodra er redelijke zekerheid bestaat dat zij zullen worden ontvangen en dat de groep zal voldoen aan de daaraan verbonden voorwaarden. De exploitatiesubsidie OCW ter compensatie van door de stichting gemaakte kosten worden systematisch als opbrengsten in de exploitatierekening opgenomen in dezelfde periode als die waarin de kosten worden gemaakt. Een eventueel overschot of tekort wordt via een door OCW voorgeschreven systematiek via resultaatbestemming ten gunste of ten laste van het bestemmingsfonds OCW gebracht. Na afloop van de cultuurperiode 2017-2020 beslist OCW of het bestemmingsfonds dient te worden terugbetaald danwel door de stichting mag worden ingezet ten behoeve de nieuwe cultuurperiode.

Personeelsbeloningen

De beloningen van het personeel worden als last in de staat van baten en lasten verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door de stichting.

Voor de beloningen met opbouw van rechten, sabbatical leave, winstdelingen en bonussen worden de verwachte lasten gedurende het dienstverband in aanmerking genomen. Ontvangen bijdragen voortvloeiend uit levensloopregelingen worden in aanmerking genomen in de periode waarover deze bijdragen zijn verschuldigd. Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht.

Indien een beloning wordt betaald, waarbij geen rechten worden opgebouwd (bijvoorbeeld doorbetaling in geval van ziekte of arbeidsongeschiktheid) worden de verwachte lasten verantwoord in de periode waarover deze beloning is verschuldigd. Voor op balansdatum bestaande verplichtingen tot het in de toekomst doorbetalen van beloningen (inclusief ontslag-vergoedingen) aan personeelsleden die op balansdatum naar verwachting blijvend geheel of gedeeltelijk niet in staat zijn om werkzaamheden te verrichten door ziekte of arbeidsongeschiktheid wordt een voorziening opgenomen.

De verantwoorde verplichting betreft de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichting op balansdatum af te wikkelen. De beste schatting is gebaseerd op contractuele afspraken met personeelsleden (CAO en individuele arbeidsovereenkomsten). Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht.

Pensioenen

De pensioenen zijn ondergebracht bij het Pensioenfonds Zorg en Welzijn. Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan het pensioenfonds verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

Voor een op balansdatum bestaand overschot bij het pensioenfonds wordt een vordering opgenomen als de onderneming de beschikkingsmacht heeft over dit overschot, het waarschijnlijk is dat het overschot naar de onderneming zal toevloeien en de vordering betrouwbaar kan worden vastgesteld.

De door het fonds verzorgde pensioenregeling is een toegezegde pensioenregeling. De Stichting heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in het geval van een tekort bij het fonds, anders dan het voldoen van hogere toekomstige premies. De dekkingsgraad van het fonds bedraagt per 31 december 2019 99,2%.

Leasing

De onderneming kan financiële en operationele leasecontracten afsluiten. Een leaseovereenkomst waarbij de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom van het leaseobject geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen, wordt aangemerkt als een financiële lease. Alle andere leaseovereenkomsten classificeren als operationele leases. Bij de leaseclassificatie is de economische realiteit van de transactie bepalend en niet zozeer de juridische vorm.

Als de stichting optreedt als lessee in een operationele lease, wordt het leaseobject niet geactiveerd. Vergoedingen die worden ontvangen als stimulering voor het afsluiten van een overeenkomst worden verwerkt als een vermindering van de leasekosten over de leaseperiode. Leasebetalingen en vergoedingen inzake operationele leases worden lineair over de leaseperiode ten laste respectievelijk ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht, tenzij een andere toerekeningsystematiek meer representatief is voor het patroon van de met het leaseobject te verkrijgen voordelen.

Rentebaten en soortgelijke opbrengsten en rentelasten en soortgelijke kosten

Rentebaten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost. Rentelasten en soortgelijke lasten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren.

Overige baten en lasten

De baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode.

Toelichting op de balans per 31 december 2019

(in euro's)

VASTE ACTIVA**I Materiële vaste activa**

	Verbouwing/ Tuin en Park	Bedrijfs- installaties	Inventaris en inrichting	Andere vaste bedrijfs- middelen	Totaal
Stand per 1 januari					
Aanschaffingswaarde	7.345.750	1.352.280	9.430.183	6.065.305	24.193.518
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-4.175.078</u>	<u>-1.322.061</u>	<u>-8.772.106</u>	<u>-4.379.410</u>	<u>-18.648.655</u>
Boekwaarde per 1 januari	<u>3.170.672</u>	<u>30.219</u>	<u>658.077</u>	<u>1.685.895</u>	<u>5.544.863</u>
Mutaties					
Investeringen	874.549	1.854	181.499	1.263.344	2.321.246
Afschrijvingen	-587.404	-10.738	-153.762	-489.676	-1.241.580
Desinvesteringen	-	-	-73.354	-1.339.976	-1.413.330
Afschrijving desinvesteringen	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>73.354</u>	<u>1.338.838</u>	<u>1.412.192</u>
	<u>287.145</u>	<u>-8.884</u>	<u>27.738</u>	<u>772.530</u>	<u>1.078.528</u>
Stand per 31 december					
Aanschaffingswaarde	8.220.300	1.354.134	9.538.328	5.988.673	25.101.434
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-4.762.482</u>	<u>-1.332.799</u>	<u>-8.852.513</u>	<u>-3.530.248</u>	<u>-18.478.043</u>
Boekwaarde per 31 december	<u>3.457.818</u>	<u>21.335</u>	<u>685.815</u>	<u>2.458.425</u>	<u>6.623.391</u>

De verzekerde waarde bedraagt € 9.744.934.

	<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
--	-------------------	-------------------

VLOTTENDE ACTIVA

II Voorraden

Overige voorraden

Publicaties c.q. voorraad museumwinkel	<u>237.185</u>	<u>227.828</u>
	<u>237.185</u>	<u>227.828</u>

III Vorderingen

Debiteuren

Te ontvangen per 31 december	<u>382.077</u>	<u>350.641</u>
	<u>382.077</u>	<u>350.641</u>

In de vorderingen op handelsdebiteuren is een bedrag begrepen van € 0 (2019 € 0) met een resterende looptijd langer dan 1 jaar.

Overige vorderingen en overlopende activa

Omzetbelasting	1.269.096	534.562
Te ontvangen bedragen	689.393	379.987
Voorschotten personeel	3.658	9.011
Vooruitbetaalde bedragen	1.050.126	878.047
Museumkaart	202.863	376.501
Diversen	<u>0</u>	<u>0</u>
	<u>3.215.136</u>	<u>2.178.108</u>
	<u>3.597.213</u>	<u>2.528.749</u>

In de overige vorderingen is begrepen een bedrag van € 0 (2018: € 0) met een resterende looptijd langer dan 1 jaar .

IV Effecten

Effecten	<u>816.350</u>	<u>767.279</u>
----------	----------------	----------------

De effectenrekening is afkomstig uit de nalatenschap van Fritz Liefkes.

V Liquide middelen

Gelden onderweg	81.032	52.475
Kredietinstellingen	<u>7.499.888</u>	<u>8.279.578</u>
	<u>7.580.920</u>	<u>8.332.053</u>

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de stichting. De onder de liquide middelen opgenomen deposito's betreffen uitsluitend deposito's die direct of vervroegd opvraagbaar zijn.

EIGEN VERMOGEN

Algemene reserve

Het resultaat dat resteert na dotatie en onttrekking aan de bestemmingsfondsen en de vervangingsreserve installaties, ofwel het resultaat uit de reguliere exploitatie van het museum, bedraagt € -258.420. Dit resultaat wordt onttrokken aan de algemene reserve.

Met ingang van het boekjaar 2019 is de verplichting tot het vormen van een bestemmingsfonds OCW voor niet bestede subsidies afgeschaft. Het reeds in de jaren 2017 en 2018 opgebouwde bestemmingsfonds is derhalve vrijgevallen ten gunste van de algemene reserve.

RESULTAATBESTEMMING:

Exploitatieresultaat	-191.171
Toevoeging BGL	-125.285
Toevoeging bestemmingsfonds AMUU	-15.000
Toevoeging bestemmingsfonds Liefkes	-66.015
Onttrekking bestemmingsfonds Kan Sioe	3.060
Onttrekking bestemmingsfonds LEF	8.150
Onttrekking bestemmingsfonds Rita Bolland	1.736
Onttrekking bestemmingsreserve Afrika Museum	70.344
Onttrekking vervangingsreserve installaties	55.761
Resultaat na specifieke bestemming	-258.420

VI Algemene reserve

	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Het verloop was als volgt:		
Stand per 1 januari	2.471.602	2.448.437
Correctie bestemmingsfonds OCW 2017-2020	199.445	-
Resultaatbestemming	<u>-258.420</u>	<u>23.165</u>
Stand per 31 december	<u>2.412.627</u>	<u>2.471.602</u>

VII Bestemmingsreserves

	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Het verloop was als volgt:		
Stand per 1 januari	1.058.498	1.060.604
Bijdragen	66.667	32.222
Bestedingen	<u>-137.011</u>	<u>-34.328</u>
Stand per 31 december	<u>988.154</u>	<u>1.058.498</u>

Bestemmingsreserve revitalisering buitenmuseum

Onderdeel van de subsidieaanvraag voor de periode 2013-2016 van het Afrika Museum was de revitalisering van het buitenmuseum. Mede als gevolg van de organisatorische ontwikkelingen in die beleidsperiode, meer specifiek de gerealiseerde fusie, is aan dit plan geen uitvoering gegeven. Deze reserve is derhalve gevormd ter dekking van de uitgaven van dit plan. In verband met de ontwikkelingen rondom het Afrika Museum is de invulling van het plan verbreedt. Naast het buitenmuseum zijn nu ook de verbouwing van de entree en de tentoonstellingszalen hierin opgenomen. In 2019 zijn de eerste twee van drie fasen gereedgekomen.

VIII Bestemmingsfonds OCW

Het bestemmingsfonds OCW betreft een reserve die wordt aangehouden waarin we niet bestede OCW middelen reserveren. De verplichting tot het vormen van deze reserve is per 2019 afgeschaft. De ultimo 2018 gevormde reserve is vrijgevallen ten gunste van de algemene reserve.

	<u>31-12-2019</u>	<u>Correctie</u>	<u>31-12-2018</u>
Bestemmingsfonds restant subsidie 2017-2020	-	-199.445	199.445
Bestemmingsfonds huisvesting OCW	<u>644.874</u>	<u>-</u>	<u>644.874</u>
	<u>644.874</u>	<u>-</u>	<u>844.319</u>

Het bestemmingsfonds huisvesting heeft betrekking op het verschil tussen de in rekening gebrachte huur door het rijksvastgoedbedrijf en de ontvangen subsidie voor deze huur over de periode 2014 tot en met 2016.

IX Bestemmingsfondsen	<u>31-12-2019</u>	<u>Resultaat Bestemming</u>	<u>31-12-2018</u>
Vervangingsreserve Bedrijfsinstallaties	836.952	-55.761	892.713
Bestemmingsfonds Liefkes	938.763	66.015	872.748
Bestemmingsfonds masterplan Tropenmuseum	2.680.096	125.285	2.554.811
Bestemmingsfonds Tholenaar-van Raalte	145.561	-	145.561
Bestemmingsfonds Kan Sioe Yao	25.969	-3.060	29.029
Bestemmingsfonds Rita Bolland	38.875	-1.736	40.611
Bestemmingsfonds AMUU	15.000	15.000	-
Bestemmingsfonds LEF	<u>67.100</u>	<u>-8.150</u>	<u>75.250</u>
	<u>4.748.316</u>	<u>137.593</u>	<u>4.610.723</u>

Vervangingsreserve Bedrijfsinstallaties

Dit fonds is gevormd uit de herwaardering van de om niet ingebrachte bedrijfsinstallaties € 400.783 van de RGD/VROM en een eenmalige storting € 277.000 van de RGD/VROM betreffende vervangingsgelden. In de subsidie van het Ministerie van OCW is met ingang van 2005 structureel € 146.284 opgenomen als bijdrage voor kosten en vervanging van bedrijfsinstallaties. Deze subsidie werd tot en met 2016 in het resultaat verantwoord. Uit deze bijdrage is de serviceverlening bedrijfsinstallaties betaald, evenals afschrijvingslasten bedrijfsinstallaties.

De boekwaarde van de om niet ingebrachte bedrijfsinstallaties is ultimo boekjaar nihil.

Bestemmingsfonds Liefkes

Het fonds is gevormd vanuit de nalatenschap van de heer Fritz Liefkes. De gelden zullen besteed worden in overstemming met de gemaakte afspraken met de executeur-testamentair van de nalatenschap.

Het verloop was als volgt:	2019	2018
Stand per 1 januari	872.748	973.090
Stortingen	7.739	5.000
Beleggingsresultaat	97.102	-34.688
Bestedingen	-38.826	-70.654
Stand per 31 december	938.763	872.748

Bestemmingsfonds masterplan Tropenmuseum

De bijdrage van de BankGiro Loterij mag worden gebruikt voor aankoop, restauratie en presentatie van de collectie. Het museum ontvangt een jaarlijkse uitkering van de BankGiro Loterij van € 500.000. De uitkering, is onder aftrek van de bijdragen aan de gallerijtentoonstellingen, aangewend voor bestedingen in het kader van het Masterplan.

Het verloop was als volgt:	2019	2018
Stand per 1 januari	2.554.811	2.425.420
Bijdrage		
- ontvangen uitkeringen	439.200	451.147
Bestedingen		
- masterplan 1.0 en 2.0	-313.915	-321.756
Stand per 31 december	2.680.096	2.554.811

Het bestemmingsfonds per ultimo 2019 wordt gereserveerd voor bestedingen in het kader van de verbouwing van het Tropenmuseum (Masterplan Tropenmuseum).

De verdeling ten aanzien van het Masterplan is als volgt:	2019
Bestemmingsfonds t.b.v. dekking afschrijvingslasten Masterplan 1.0 (1 ^e fase)	579.548
Bestemmingsfonds t.b.v. dekking afschrijvingslasten Masterplan 2.0 (2 ^e fase)	2.100.548
Stand per 31 december	2.680.096

De bestedingen voor het Masterplan 1.0 hebben grotendeels plaatsgevonden in 2016. Het project is afgerond in 2018. De bestedingen voor het Masterplan 2.0 zijn aangevangen in 2016 en lopen door tot en met 2021. De bijdragen van de BGL in de jaren 2019 en 2020 zullen voor het Masterplan worden aangewend, voorzover nodig.

Bestemmingsfonds Tholenaar- van Raalte

Het Tholenaar-van Raalte fonds is een legaat. Het is bedoeld voor aankopen en onderzoek op het gebied van beeldcultuur of fotografie.

Het verloop was als volgt:	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Stand per 1 januari	145.561	151.819
Bestedingen	<u>-</u>	<u>-6.259</u>
Stand per 31 december	<u>145.561</u>	<u>145.561</u>

Bestemmingsfonds Kan Sioe Yao

Het Kan Sioe Yao fonds is een fonds op naam. De doelstelling van het fonds betreft het bijdragen aan het behoud van het nog in Nederland aanwezige erfgoed van Chinees-Indonesische Peranakans.

Het verloop was als volgt:	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Stand per 1 januari	29.029	14.029
Bestedingen - bestedingen	<u>-3.060</u>	<u>-</u>
Stand per 31 december	<u>25.969</u>	<u>29.029</u>

Bestemmingsfonds Rita Bolland

Het Rita Bolland Fonds is een legaat. Rita Bolland is een oud-conservator textiel van het Tropenmuseum. Het is bedoeld voor aankopen en onderzoek op het gebied van textiel.

Het verloop was als volgt:	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Stand per 1 januari	40.611	48.111
Bestedingen	<u>-1.736</u>	<u>-7.500</u>
Stand per 31 december	<u>38.875</u>	<u>40.611</u>

Bestemmingsfonds LEF

Het bestemmingsfonds LEF is gevormd uit de ontvangen gelden van de in 2019 opgeheven Stichting Leids Etnologisch Fonds (LEF). Conform hetgeen is besloten in de opheffingsvergadering zullen de gelden worden besteedt overeenkomstig het doel van de opgeheven stichting.

Het verloop was als volgt:	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Stand per 1 januari	75.250	78.500
Bestedingen - bestedingen	<u>-8.150</u>	<u>-3.250</u>
Stand per 31 december	<u>67.100</u>	<u>75.250</u>

AANKOOPFONDS

X Aankoopfonds Collectie

Dit fonds is gevormd uit een schade-uitkering door AON en de opbrengsten van een veiling van voorwerpen. Dit fonds wordt aangewe3nd ter verbetering van de kwaliteit van de collectie.

Het verloop was als volgt:	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Stand per 1 januari	172.948	172.948
Bestedingen - bestedingen	<u>-83.991</u>	<u>-</u>
Stand per 31 december	<u><u>88.957</u></u>	<u><u>172.948</u></u>

VOORZIENINGEN

XI Voorziening groot onderhoud

Per 1 januari is de stichting zelf verantwoordelijk voor instandhouding van de gebouwen in Leiden. De instandhouding bestaat uit dagelijks onderhoud, groot onderhoud als vervangingsinvesteringen voor delen van de gebouwen en de daarbij behorende installaties. Op basis van het meerjarenonderhoudsplan is een voorziening gevormd.

	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Stand per 1 januari	3.718.704	2.128.220
Ottrekking regulier	-	-61.405
Dotatie	<u>768.195</u>	<u>1.651.889</u>
Stand per 31 december	<u><u>4.486.899</u></u>	<u><u>3.718.704</u></u>

De voorziening kent de navolgende planning in tijd:

< 1 jaar	211.643
Tussen 1 en 5 jaar	2.386.945
> 5 jaar	1.888.311

XII Voorziening jubilea uitkeringen

	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Stand per 1 januari	58.659	56.861
Ottrekking regulier	-8.569	-11.318
Toevoeging	<u>10.865</u>	<u>13.116</u>
Stand per 31 december	<u><u>60.955</u></u>	<u><u>58.659</u></u>

De jubileumvoorziening heeft betrekking op uitkeringen aan medewerkers op basis van de duur van het dienstverband, en is grotendeels langlopend. Circa € 5.445 (2018: circa € 10.423) heeft een looptijd korter dan 1 jaar.

LANGLOPENDE SCHULDEN

XIII Langlopende schulden

	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Nog te besteden huisvestingssubsidie OCW	1.134.191	14.706
Investeringsubsidie	992.492	613.985
Aankoop collectie	<u>119.480</u>	<u>165.058</u>
Stand per 31 december	<u><u>2.246.163</u></u>	<u><u>793.749</u></u>

Nog te besteden huisvestingssubsidie OCW

De huisvestingssubsidie OCW is in 2019 als volgt besteed conform onderstaand overzicht. Het saldo op de eindbalans is geheel verantwoord onder de langlopende schulden en zal worden aangewend voor toekomstige investeringen.

Stand 1 januari 2019		€ 14.706
Subsidie OCW huisvesting (conform beschikking met kenmerk 8299088)	€ 3.546.139	
Onttrekking wegens investeringen (onder Investeringsubsidie OCW)	€ -28.802	
<u>Onttrekkingen (lasten):</u>		
- Toeslagen aan Rijksvastgoedbedrijf: rente, aflossing, heffingen (o.a. OZB) en opslagen		
Gebruiksvergoeding	€ -816.343	
Servicekosten	€ -677.416	
- Loonkosten eigen organisatie beheer en onderhoud	€ -49.691	
- Verzekeringen	€ -22.422	
- Afschrijving op investeringen (bekostigd uit huisvestingssubsidie OCW)	€ -15.149	
- Kosten dagelijks onderhoud	€ -47.652	
- Dotatie aan voorziening groot onderhoud	€ -768.195	
- Overige huisvestingskosten (eigenaarszaken: advieskosten, inspecties e.d.)	€ -16.133	
Totaal onttrekkingen	€ - 2.441.802	
<u>Toevoegingen (baten):</u>		
- vrijval Investeringsubsidie OCW (bekostigd uit huisvestingssubsidie OCW)	€ 15.149	
- overige baten		
Totaal toevoegingen	€ -	
Saldo huisvestingssubsidie (subsidie OCW - onttrekkingen + toevoegingen)		€ 1.119.485
<hr/>		
Saldo 31 december 2019		€ 1.134.191

Investeringssubsidie	31-12-2019	Dotatie	Vrijval	31-12-2018
Voor tentoonstelling Feest!	35.000	-	10.000	45.000
Voor veiligheid	-	-	117	117
Voor huisvesting OCW	234.232	28.802	15.219	220.649
Voor tuinverlichting OCW	201.250	210.000	8.750	-
Voor keerlus	20.510	-	9.711	30.219
Voor masterplan	204.000	-	33.000	237.000
Voor kinderruimte	22.000	-	40.000	62.000
Voor tentoonstelling	275.500	361.500	105.000	19.000
	<u>992.492</u>	<u>600.302</u>	<u>221.795</u>	<u>613.985</u>

De investeringsbijdragen zijn van diverse subsidieverstrekkers tot aan 2019 ontvangen bijdragen ter dekking van afschrijvingslasten van grote investeringen. Het bedrag ad € 992.492 valt over een langere tijd vrij, in onderstaande tabel is de vrijval weergegeven.

Resterende schuld	992.492
< 1 jaar	211.180
Tussen 1 en 5 jaar	578.667
> 5 jaar	202.645

Aankoop collectie

	2019	2018
Stand per 1 januari	210.636	263.974
Aankoop collectie	-	-
	210.636	263.974
Aflossing	-45.578	-53.338
	165.058	210.636
Kortlopend deel	-45.578	-45.578
Stand per 31 december	<u>119.480</u>	<u>165.058</u>

Resterende schuld	165.058
< 1 jaar	45.578
Tussen 1 en 5 jaar	119.470
> 5 jaar	-

KORTLOPENDE SCHULDEN**(ten hoogste een jaar)**

	<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
XIII Crediteuren	<u>1.139.943</u>	<u>1.169.051</u>
XIV Belastingen en premies sociale verzekeringen		
Loonheffing	340.104	345.276
Pensioenen	<u>24.108</u>	<u>15.309</u>
	<u>364.212</u>	<u>360.585</u>
XV Overige schulden en overlopende passiva		
Reservering vakantiegeld- en dagen	603.102	566.606
Vooruit ontvangen bedragen	464.075	722.621
Nog te betalen bedragen	606.783	570.720
Subsidie OCW 2013-2016	-	261.573
Overige schulden	<u>-</u>	<u>20.416</u>
	<u>1.673.960</u>	<u>2.141.936</u>

Onder de overlopende passiva is begrepen een bedrag van € - (2018: € -) met een resterende looptijd langer dan 1 jaar.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Verplichtingen

Huur

In 2017 is een huurovereenkomst aangegaan voor het museumgebouw te Leiden en de vier loodsen te 's-Gravenzande. De overeenkomst loopt tot 31 december 2021. In het kader van het nieuwe museumstelsel is het museum vanaf 1 januari 2017 verantwoordelijk voor het onderhoud en beheer van deze panden. Het museum neemt de diensten die voortvloeien uit de hieraan verbonden dienstverleningsovereenkomst af van het Rijksvastgoedbedrijf.

Tevens is er een huurovereenkomst met de Stichting Afrika Collecties, vertegenwoordiger van de Congregatie van de Heilige Geest welke de eigenaar is van de gebouwen die het Afrika Museum in gebruik heeft. Deze overeenkomst loopt tot en met 30 juni 2025.

Voor het Tropenmuseum is een huurovereenkomst afgesloten met het Koninklijk Instituut voor de Tropen (KIT). Deze overeenkomst loopt eveneens tot en met 31 december 2021. De totale huurprijs voor alle locaties bedraagt € 3.270.739 per jaar (begroting 2020). Voor de locatie Leiden wordt dit bedrag gedekt door de subsidie verstrekt door het Ministerie van OCW.

Lease

Ultimo 2019 bestaat er een leaseverplichting van € 20.890 voor de periode 2019 t/m 2021, voor kopieer- en scanapparatuur. Van dit bedrag loopt € 19.283 binnen een jaar af, € 1.607 heeft een looptijd langer dan een jaar en vervalt binnen 2 jaar.

Rechten

Subsidie OCW Cultuurperiode 2018-2020

Door het Ministerie van OCW is in het kader van de Culturele basisinfrastructuur (BIS) voor het jaar 2020 het volgende subsidiebedrag toegekend:

Subsidiebedrag (DCE/1056946) voor Stichting Nationaal Museum van Wereldculturen
2020 € 11.071.102

De bedragen worden jaarlijks geïndexeerd voor arbeidskostenontwikkeling en prijsontwikkeling.

In het kader van de zorg voor het beheer en van museale cultuurgoederen op grond van de Erfgoedwet voor 2020 een bedrag toegekend van € 6.820.146.

Subsidie Amsterdams Fonds voor de Kunst (AFK)

Door het Amsterdams Fonds voor de Kunst is een subsidie toegekend van € 210.292 per jaar voor de periode 2017-2020 (totaal € 806.960). Deze subsidie is toegekend in het kader van het kunstenplan, meer specifiek ten behoeve van het Tropenmuseum junior.

Erfenis Fritz Liefkes

De in 2010 overleden Fritz Liefkes liet – op enkele kleinere legaten na – zijn gehele verzameling Indonesische kostbaarheden plus zijn gehele vermogen aan de Stichting Rijksmuseum voor Volkenkunde na. Aan deze erfenis zijn de voorwaarden verbonden dat er binnen drie jaar een overzichtstentoonstelling wordt gehouden, er een fraaie catalogus van de collectie wordt gepubliceerd en dat het geld besteed wordt aan de versterking van de Indonesië collectie. Aan deze voorwaarden is inmiddels voldaan. De nalatenschap in natura en in contanten is tussen 2011 en 2019 door de executeur testamentair de heer Jan Veenendaal gefaseerd overgedragen. De collectie komt ter vrije beschikking van de Stichting Rijksmuseum voor Volkenkunde. Uiteindelijk zal de collectie Liefkes deels worden opgenomen in de rijkscollectie en deels worden verkocht. De besluitvorming daarover heeft nog niet plaats gevonden.

Toelichting op de categoriale exploitatierekening over 2019

(bedragen in Euro's)

BATEN

Inkomsten	2019	Begroting	2018
<u>Directe inkomsten</u>			
1 Publieksinkomsten binnenland (2+3)	<u>4.085.103</u>	<u>3.781.000</u>	<u>3.963.891</u>
2 Kaartverkoop			
Inkomsten uit entreegelden en (museum) kaarten	<u>2.949.841</u>	<u>2.587.000</u>	<u>2.651.120</u>
	2.949.841	2.587.000	2.651.120
3 Overige publieksinkomsten			
Inkomsten uit horeca-exploitatie	484.879		567.161
Verkoop artikelen	424.087		479.301
Fotowinkel	12.951		12.197
Educatieve activiteiten	<u>213.345</u>		<u>254.112</u>
	1.135.262	<u>1.194.000</u>	1.312.771
4 Totaal publieksinkomsten	<u>4.085.103</u>	<u>3.781.000</u>	<u>3.963.891</u>
5 Overige directe inkomsten			
Consulting	47.869		45.646
Bruiklenen	<u>23.412</u>		<u>70.906</u>
	71.281	<u>55.000</u>	116.552
6 Totaal directe inkomsten (4+5)	<u>4.156.384</u>	<u>3.836.000</u>	<u>4.080.443</u>
7 <u>Indirecte inkomsten</u>			
Ruimte en faciliteiten	13.937		13.700
Doorberekende personeelskosten Wereldmuseum Rotterdam	703.819		598.104
Doorberekende kosten	<u>745.560</u>		<u>455.826</u>
	<u>1.463.316</u>	<u>1.155.000</u>	<u>1.067.630</u>

	2019	Begroting	2019
<u>Private middelen</u>			
8	Waarvan particulier		
	5.752		5.752
	-		7.760
	18.125		18.125
	21.701		21.701
	10.000		10.000
	104.841		-20.743
	23.891		800
	<u>184.310</u>	<u>146.000</u>	<u>43.395</u>
9	Waarvan bedrijven		
	-		16.529
	20.603		-
	10.000		10.000
	66.667		22.222
	54.859		5.598
	<u>152.129</u>	<u>103.000</u>	<u>54.349</u>
10	Waarvan private fondsen		
	-		78.500
	167.042		-
	-		150.000
	125.000		126.000
	-		55.000
	40.000		-
	15.000		-
	40.227		36.147
	<u>387.269</u>	<u>410.000</u>	<u>445.647</u>
11	Waarvan goede doelenloterijen		
	805.986		737.707
	2.578		40.141
	-		6.123
	<u>808.564</u>	<u>798.000</u>	<u>783.971</u>
12	Totaal bijdragen uit private middelen (8+9+10+11)	1.532.272	1.457.000
13	Totale eigen inkomsten (6+7+12)	7.151.972	6.475.435

Subsidies	2019	Begroting	2019
14 <u>Totaal structureel OCW (15+16+17)</u> De subsidie is als volgt opgebouwd:			
15 Culturele basisinfrastructuur 2019 (ref. 8299088)	11.071.102		10.761.285
	<u>11.071.102</u>	<u>11.030.000</u>	<u>10.761.285</u>
16 Erfgoedwet onderdeel huisvesting (ref. 8299088) Aangewend voor investeringen Mutatie te besteden subsidie huisvesting	3.546.139 -28.802 -1.119.485		3.467.225 -229.831 8.128
	<u>2.397.852</u>	<u>3.554.000</u>	<u>3.245.522</u>
17 Erfgoedwet onderdeel collectiebeheer (ref. 8299088)	3.274.007		3.182.386
	<u>3.274.007</u>	<u>3.262.000</u>	<u>3.182.386</u>
Subsidie Ministerie OCW	<u>16.742.961</u>	<u>17.846.000</u>	<u>17.189.193</u>
18 AFK gemeente Amsterdam inzake TMJ* Structurele subsidie gemeente	<u>210.292</u>	<u>205.000</u>	<u>204.564</u>
20 <u>Incidentele publieke subsidies</u> Subsidie uit publieke middelen			
EU grant agreement – Swich	-		109.201
EU grant agreement – CoHERE	118.749		4.187
Mondriaanfonds aankopen	-		150.000
NWO museumbeurs	-		6.450
Projectsubsidie Wereldmuseum via OCW**	34.650		413.177
Vrijval investeringssubsidies	96.797		119.744
Overige	45.498		50.152
	<u>295.694</u>	<u>473.000</u>	<u>852.911</u>
Totaal subsidies (14+18+20)	<u>17.248.947</u>	<u>18.524.000</u>	<u>18.246.668</u>

Specificatie vrijval	2019	Begroting	2018
Investeringsbijdrage tuinverlichting***	8.750		-
Investeringsbijdrage inrichting Feest!	10.000		5.000
Investeringsbijdrage beveiliging	117		5.451
Investeringsbijdrage huisvesting	15.219		9.182
Investeringsbijdrage keerlus	9.709		9.711
Investeringsbijdrage inrichting toonzalen	-		39.400
Investeringsbijdrage inrichting Masterplan TM	33.000		33.000
Investeringsbijdrage inrichting kinderruimte	40.000		40.000
Investeringsbijdrage inrichting tentoonstelling****	105.000		104.000
	<u>221.795</u>	<u>194.329</u>	<u>245.749</u>

*Op 20 december 2016 is door AFK (ref. 2016.0304.BV.001) een subsidie verleend in het kader van het Kunstenplan 2018-2020 van € 806.960, waarvan toegekend voor 2019 een bedrag van € 204.564. Deze subsidie heeft betrekking op de activiteiten van het Tropenmuseum Junior (TMJ). De salarislasten en afschrijvingslasten zonder toerekening van overhead, huisvesting en overige directe lasten bedroegen voor het Tropenmuseum Junior € 305.442. Hiermee is voldaan aan de voorwaarde dat de subsidie voor de exploitatie van het Tropenmuseum is aangewend.

**Op 29 november 2016 is door OCW (ref. 1095374) een subsidie verleend in het kader van de integratie van het Wereldmuseum voor een bedrag van € 500.000.

De aanwending van de subsidie kende het navolgende verloop:

	<u>Saldo 01-01</u>	<u>Ontvangst</u>	<u>Besteding</u>	<u>Saldo 31-12</u>
2016	-	500.000	-	500.000
2017	500.000	-	52.173	447.827
2018	447.827	-	413.177	34.650
2019	34.650	-	34.650	-

Ultimo 2019 is de gehele subsidie aangewend in het kader van de per 18 december 2018 (ref. 1445397) goedgekeurde aangepaste activiteiten.

*** Op 1 juli 2015 is door OCW (ref. 768359) een subsidie verleend ten behoeve van het vervangen van de tuinverlichting voor een bedrag van € 210.000.

De aanwending van de subsidie kende het navolgende verloop:

	<u>Saldo 01-01</u>	<u>Ontvangst</u>	<u>Besteding</u>	<u>Saldo 31-12</u>
2015	-	210.000	-	210.000
2016	210.000	-	-	210.000
2017	210.000	-	-	210.000
2018	210.000	-	-	210.000
2019	210.000	-	210.000	-

**** De vrijval van de investeringsbijdrage tentoonstelling heeft per oktober 2019 betrekking op de Tentoonstelling Sabi Suriname (TMJ). De voor deze tentoonstelling verkregen bijdragen vallen vrij gedurende de looptijd van de tentoonstelling. Voor Sabi Suriname werden de navolgende bijdragen verkregen:

	2019
Specificatie bijdragen	
Mondriaanfonds	135.000
VSB fonds	100.000
Prins Bernhard Cultuurfonds	50.000
Zabawas	25.000
Freek en Hella de Jonge	22.500
AMVJ	20.000
Hendrik Muller	5.000
Gravin van Bylandt	4.000
	<hr/> 361.500 <hr/>

LASTEN	2019	Begroting	2018
1 <u>Salarislasten</u>			
Lonen en salarissen	7.321.345		6.904.167
Sociale lasten	1.245.368		1.092.399
Pensioenlasten	743.971		701.463
Diverse personeelskosten	263.255		159.404
	9.573.939	9.611.000	8.857.433

In 2019 waren er gemiddeld 143 FTE in dienst (2018: 137)

Per 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op Nationaal Museum van Wereldculturen van toepassing zijnde regelgeving. Het bezoldigingsmaximum in 2019 voor Nationaal Museum van Wereldculturen is € 194.000. Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband.

Leidinggevende topfunctionarissen*

bedragen x € 1	K.J. Schoonderwoed
Functiegegevens	Algemeen directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2019	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloningen plus belastbare onkostenvergoedingen	164.684
Beloningen betaalbaar op termijn	13.910
Subtotaal	178.594
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	194.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag en nog niet erugontvangen bedrag	-
Totale bezoldiging	178.594
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	Nvt
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	Nvt

Gegevens 2018	
Aanvang en einde functievervulling 2018	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband 2018 (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Bezoldiging 2018	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	160.789
Beloningen betaalbaar op termijn	13.679
Subtotaal	174.468
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	189.000
Totale bezoldiging	174.468

*Ingevolge het samenwerkingsverband met het Wereldmuseum zijn de salarislasten van onder meer de leidinggevende functionaris voor een bedrag van € 46.471 (2018 vanaf 1 mei: € 45.173) inclusief sociale lasten doorbelast aan het Wereldmuseum.

Toezichthoudende topfunctionarissen

NAAM TOPFUNCTIONARIS	FUNCTIE
De heer L.J. de Waal	Voorzitter Raad van toezicht
Mevrouw drs. C van Rappard-Boon	Lid Raad van toezicht tot april
Mevrouw mr. Sj. A. Rullmann	Lid Raad van toezicht
De heer prof. mr. dr. C.J.J.M. Stolker	Lid Raad van toezicht
Mevrouw P.E. de Weichs de Wenne	Lid Raad van toezicht
Mevrouw L.A.M. van der Linden	Lid Raad van toezicht
De heer M. Bouker	Lid Raad van toezicht
Mevrouw H.A. Saam	Lid Raad van toezicht vanaf 1 april 2019

De leden van de Raad van Toezicht van Stichting Nationaal Museum van Wereldculturen zijn onbezoldigd.

	<u>2019</u>	<u>Begroting</u>	<u>2018</u>
2 <u>Huisvestingslasten</u>			
Huur gebouwen	2.387.748		2.361.001
Gebruiksvergoeding Rijksvastgoedbedrijf	816.343		816.535
Servicelasten	1.286.322		1.320.028
Dotatie voorziening grootonderhoud	768.195		1.651.888
Energielasten	484.333		484.483
Onderhoudskosten	131.452		120.235
Schoonmaakkosten	230.318		247.711
Overige huisvestingslasten	33.451		27.890
	<u>6.138.162</u>	<u>7.249.000</u>	<u>7.029.771</u>
3 <u>Afschrijvingen</u>	<u>1.241.580</u>	<u>1.342.000</u>	<u>1.233.964</u>
4 <u>Aankopen</u>	<u>102.858</u>	<u>80.000</u>	<u>527.863</u>
5 <u>Overige lasten</u>			
<u>Inhuur derden</u>			
Kosten uitzendkrachten	695.956		534.926
Kosten uitbesteed werk	1.481.640		1.341.769
	<u>2.177.596</u>	<u>0</u>	<u>1.876.695</u>
<u>Kantoorkosten</u>			
Kantoorbehoeften	5.200		8.094
Portikosten	22.456		14.555
Kopieer- en papierkosten	27.842		26.696
Telefoonkosten	47.046		30.599
Internetkosten	67.116		47.647
Overige kosten	21.798		20.967
	<u>191.458</u>	<u>0</u>	<u>148.558</u>
<u>Publiciteitskosten</u>			
Reclamekosten	943.895		814.685
Drukwerk	63.352		69.598
	<u>1.007.247</u>	<u>0</u>	<u>884.283</u>

	2019	Begroting	2018
Inkoopwaarde verkopen winkel en horeca	330.239		360.151
<u>Activiteitenkosten</u>			
Ontwerpkosten	220.047		296.743
Audiovisuele kosten	272.138		181.353
Reis- en verblijfkosten	268.768		311.329
Transportkosten	194.975		201.654
Kosten op en afbouw tentoonstellingen	778.202		757.616
Kosten conserveren en restaureren	142.697		108.236
Diverse aankopen	145.468		145.904
Fotokosten	55.933		98.992
Bruikleenkosten	89.052		63.285
Workshop- en kosten van optredens	235.605		245.857
Overige activiteitenkosten	175.609		159.145
Activiteitenkosten	2.578.494	0	2.570.114
<u>Organisatiekosten</u>			
Accountantskosten	90.265		94.550
Adviseurskosten	173.283		186.691
Kosten RvT	55		84
Administratiekosten	63.969		61.515
Assurantiekosten	102.157		85.603
Organisatiekosten	429.729	0	428.443
<u>Algemene kosten</u>			
Aanschaf en onderhoud kleine inventaris	65.688		112.310
Abonnementen en contributies	116.771		118.949
Representatiekosten	31.559		32.135
Congreskosten	13.317		11.605
Donaties en sponsoring	27.204		1.700
Overige algemene kosten	650.339		427.281
Algemene kosten	904.878	0	703.980
Totale overige lasten	7.619.641	7.422.000	6.972.224

Gebeurtenissen na balansdatum

Met ingang van vrijdag 13 maart 2020 zijn de drie locaties van Museum van Wereldculturen gesloten voor het publiek als gevolg van de maatregelen die de overheid heeft afgekondigd naar aanleiding van de CoViD-19 crisis. De sluiting is vooralsnog tot 1 juni 2020. Voor het Museum zijn de directe gevolgen in kaart gebracht. Maatregelen zijn genomen om primaire bedrijfsprocessen (m.n. veiligheid van medewerkers, collectie en gebouw) te continueren. De financiële gevolgen betreffen vooralsnog gederfde publieksinkomsten. Bezuinigingsmogelijkheden zijn in kaart gebracht. Het Museum van Wereldculturen heeft voldoende reserves en liquiditeiten gericht op het overbruggen van een langere periode van discontinuïteit van publieksinkomsten.

Toelichting op de functionele en categoriale exploitatierekening over 2019

Het toerekenen van de baten en lasten aan de afdelingen (welke zijn onderverdeeld naar museale functies) is gedaan op basis van verdeelsleutels. Leidend hierbij zijn de voorschriften uit het handboek cultuursubsidies 2018-2020. Uitgangspunt is dat de baten en lasten direct toegerekend worden aan de de publieks-, dan wel de collectiefunctie. Indien dit niet mogelijk is worden de baten en lasten toegerekend aan algemeen beheer.

Baten

De publieksinkomsten worden toegerekend aan de publieksfunctie, evenals de baten uit de winkel- en horecaexploitatie. De overige inkomsten worden toegerekend naar aard van de inkomsten, hierbij geldt dat de baten de lasten volgen.

Subsidie OCW

De subsidie wordt als volgt toegerekend:

- Subsidie collectiebeheer: deze wordt geheel toegerekend aan collectiebeheer;
- Subsidie huisvesting: deze wordt op basis van gebruik vierkante meters doorberekend naar aard van gebruik;
- Subsidie basisinfrastructuur: deze wordt per saldo ingezet om het tekort op de collectiefunctie te dekken. Het overige wordt toegerekend aan de publieksfunctie.

Overige bijdragen/subsidies

Bijdragen worden over het algemeen toegekend met een specifiek doel. Deze bijdragen zijn opgenomen onder de functie waar ook de lasten zijn opgenomen, op welke deze bijdragen betrekking hebben.

Personeelslasten

De medewerkers welke direct toewijsbaar zijn aan de functies zijn hieraan toegerekend. De overige medewerkers (zoals bijvoorbeeld de directie, ICT en P&O) zijn toegerekend aan algemeen beheer.

Huisvestingslasten

De huisvestingslasten zijn toegerekend op basis van functie van gebouwen en m2.

Afschrijvingslasten

De afschrijvingslasten zijn indien mogelijk toegerekend aan de desbetreffende functie. Grotendeels zijn ze toegerekend aan algemeen beheer.

Aankopen

Aankopen vallen onder de collectiefunctie.

Overige lasten

De overige lasten worden toegerekend middels de systematiek waarbij de lasten de baten volgen. Indien er geen toerekening mogelijk is worden ze toegerekend aan algemeen beheer.

Toerekening saldo algemeen beheer

Voor toerekening van het saldo algemeen beheer volgt de stichting de voorschriften welke zijn overeengekomen tussen het ministerie en de museumvereniging.

Leiden, 25 maart 2020

De Directie:

De Raad van Toezicht:

K.J. Schoonderwoerd

**L.J. de Waal
Voorzitter**

OVERIGE GEGEVENS

Statutaire bepalingen inzake resultaatbestemming

In de statuten zijn geen bepalingen inzake resultaatbestemming opgenomen.